

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 24. ledna 2013¹

Spojené věci C-457/11, C-458/11, C-459/11 a C-460/11

Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort)

v.

**KYOCERA Document Solutions Deutschland GmbH a další
Canon Deutschland GmbH
Fujitsu Technology Solutions GmbH
Hewlett-Packard GmbH**

v.

Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort)

[žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané Bundesgerichtshof (Německo)]

„Autorské právo a práva s ním související v informační společnosti — Časová působnost směrnice 2001/29/ES — Právo na rozmnožování — Výjimky nebo omezení — Spravedlivá odměna — Pojem ‚rozmnoženiny na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky‘ — Rozmnoženiny vytvořené pomocí tiskáren nebo osobních počítačů — Rozmnoženiny z digitálního zdroje — Rozmnoženiny vytvořené pomocí sestavy zařízení — Následky nepoužití dostupných technologických prostředků určených k zabránění nebo omezení nepovolených úkonů — Následky implicitního nebo výslovného povolení vytváření rozmnoženin“

1. Směrnice 2001/29² vyžaduje, aby členské státy stanovily výlučné právo autora udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování díla jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech. Mohou však rovněž stanovit výjimky či omezení tohoto práva v určitých případech, např. „u rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky“ a „u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční“, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu.

2. V Německu je spravedlivá odměna poskytována ve formě výběru poplatků od osob, které vyrábějí, dovážejí či prodávají zařízení umožňující rozmnožování. V původních řízeních v těchto věcech má Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) rozhodnout, zda má být vybírán poplatek u tiskáren a osobních počítačů umožňujících rozmnožování pouze v případě, že jsou připojeny k jednomu či více dalším zařízením, například skenerům, u kterých může být vybírán tentýž poplatek. Z tohoto důvodu

¹ — Původní jazyk: angličtina.

² — Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10) (dále jen „směrnice“).

položil dvě předběžné otázky týkající se výkladu směrnice, které mají vyjasnit tuto záležitost. Kromě toho se táže, zda možnost použití technologických prostředků bránících nebo omezujících kopírování³ a výslovné nebo implicitní udělení souhlasu s rozmnožováním ovlivňují nárok na spravedlivou odměnu. Poslední otázka se týká časové působnosti směrnice.

3. Tyto otázky se na první pohled jeví jako poměrně jednoduché, ve skutečnosti však vyvolávají složité otázky týkající se interakce mezi směrnicí a německou právní úpravou a mezi jejich různými ustanoveními.

Právo EU

Směrnice

4. Podle článku 2 směrnice nadepsaného „Právo na rozmnožování“:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

a) pro autory v případě jejich děl;

[...]

5. Článek 5 odst. 2 mimo jiné stanoví:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

a) u rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky, s výjimkou hudebnin, za předpokladu, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu;

b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;

c) u zvláštních úkonů rozmnožování uskutečněných veřejně přístupnými knihovnami, vzdělávacími zařízeními nebo muzei nebo archivy, které nesledují přímý ani nepřímý hospodářský nebo komerční prospěch;

[...]

6. Článek 5 odst. 3 mimo jiné uvádí:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech:

a) užití pouze pro ilustrační účel při vyučování nebo při vědeckém výzkumu, pokud je uveden zdroj včetně jména autora, je-li to možné, a to v rozsahu opodstatněném sledovaným nekomerčním účelem;

3 — V tomto stanovisku budu používat termíny „kopie/kopírování“ a „rozmnožování“ jako v zásadě vzájemně zaměnitelné.

[...]

- n) užití sdělením nebo zpřístupněním děl nebo jiných předmětů ochrany, které nejsou předmětem prodeje nebo licenčních podmínek, jednotlivcům ze strany veřejnosti pro účely výzkumu nebo soukromého studia, a to prostřednictvím k tomu určených zařízení v prostorách institucí uvedených v odst. 2 písm. c), pokud jsou uvedena díla nebo předměty ochrany součástí sbírek těchto institucí;

[...]“

7. Všechny další případy uvedené v čl. 5 odst. 2 a 3⁴ se týkají použití, které je nekomerční či obecně řečeno ve veřejném zájmu. Podmínka, že nositelé práv *musí* obdržet spravedlivou odměnu, se uplatňuje pouze na situace podle čl. 5 odst. 2 písm. a), b) a e)⁵, ale bod 36 odůvodnění směrnice jasně uvádí, že členské státy *mohou* stanovit takovou odměnu rovněž při uplatňování volitelných ustanovení o výjimkách nebo omezeních práva na rozmnožování⁶.

8. Článek 5 odst. 5 stanoví:

„Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

9. Je třeba poznamenat, že ustanovení čl. 5 odst. 5 směrnice, pro které se používá označení „třístupňový test“, formuluje téměř totožně podmínky stanovené v čl. 9 odst. 2 Bernské úmluvy (revize z roku 1967)⁷, článku 13 Dohody TRIPS (1994)⁸ a čl. 10 odst. 2 smlouvy WIPO o právu autorském (1996)⁹. V kontextu Dohody TRIPS byly tyto tři podmínky interpretovány speciální skupinou WTO¹⁰. Velmi stručně řečeno, tato skupina zastávala názor, že tyto tři podmínky jsou kumulativní, že první podmínka (určité zvláštní případy) vyžaduje, aby omezení nebo výjimka byly jasně definovány, a to v úzkém rozsahu a dosahu, druhá podmínka (žádný rozpor s běžným způsobem užití) znamená, že výjimka nebo omezení nesmí povolovat použití, která konkurují způsobům, jimiž nositelé práv obvykle získávají hospodářskou hodnotu ze svého díla, a třetí podmínka (nepřiměřené dotčení oprávněných zájmů nositele práv) vylučuje jakékoli výjimky a omezení, které nositeli práv způsobují nebo mohou způsobit nepřiměřenou ztrátu příjmů.

4 — Článek 5 odst. 2 se týká výjimek a omezení pouze pro právo na rozmnožování podle článku 2. Článek 5 odst. 3 se týká rovněž výjimek a omezení pro právo sdělování či zpřístupnění podle článku 3, což není konkrétním předmětem původního řízení. S výjimkou čl. 5 odst. 2 písm. a) jsou všechny výjimky a omezení přípustné podle čl. 5 odst. 2 nebo 3 (celkem 20) definovány pomocí účelu, pro který je rozmnoženina vytvořena; v několika případech je kritériem totožnost osoby, která ji vytváří (například fyzické osoby, veřejně přístupné knihovny, vzdělávací zařízení nebo muzea, vysílací organizace nebo tisku); pouze ve dvou případech kromě čl. 5 odst. 2 písm. a) se odkazuje na nějaká technická kritéria [dočasné záznamy v čl. 5 odst. 2 písm. d) a sdělení prostřednictvím k tomu určených zařízení v čl. 5 odst. 3 písm. n)].

5 — Článek 5 odst. 2 písm. e) se týká rozmnožování „vysílání uskutečněného sociálními institucemi sledujícími nekomerční cíle, jako jsou nemocnice nebo vězňové“.

6 — Článek 5 odst. 1), který není předmětem tohoto řízení, *vyžaduje* výjimku z práva na rozmnožování týkající se určitých dočasných úkonů rozmnožení, které tvoří nedílnou a podstatnou část technologického procesu a které nemají žádný samostatný hospodářský význam. V těchto případech se nepředpokládá žádná odměna.

7 — Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (1886), doplněná v Paříži (1896), revidovaná v Berlíně (1908), doplněná v Bernu (1914), revidovaná v Římě (1928), v Bruselu (1948), ve Stockholmu (1967) a v Paříži (1971) a pozměněná v roce 1979 (Bernská unie). Všechny členské státy jsou stranami Bernské úmluvy.

8 — Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví obsažená v příloze 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) podepsané v Marrákeši dne 15. dubna 1994 byla schválena rozhodnutím Rady 94/800/ES ze dne 22. prosince 1994 o uzavření dohod jménem Evropského společenství s ohledem na oblasti, které jsou v jeho pravomoci, v rámci Uruguayského kola mnohostranných jednání (1986–1994) (Úř. věst. 1994, L 336, s. 1; Zvl. vyd. 11/21, s. 80).

9 — Smlouva WIPO o právu autorském (WCT), Ženeva (1996) (Úř. věst. 2000, L 89, s. 8; Zvl. vyd. 11/33, s. 210). Vstoupila v platnost s ohledem na EU i její členské státy, které jsou všechny stranami WCT, dne 14. března 2010 (Úř. věst. 2010, L 32, s. 1).

10 — Spojené státy – § 110 odst. 5 amerického zákona o autorském právu, WT/DS160/R, ze dne 15. června 2000, bod 6.97 a další.

10. Podle čl. 6 odst. 3) směrnice se „technologickými prostředky“ rozumí „jakákoliv technologie, zařízení nebo součástka, které jsou při své obvyklé funkci určeny k tomu, aby zabráňovaly úkolům nebo omezovaly úkony ve vztahu k dílům nebo jiným předmětům ochrany, ke kterým nebylo uděleno svolení nositele jakýchkoliv autorských práv nebo práv s ním souvisejících [...]. Technologické prostředky se považují za ‚účinné‘ pokud je použití chráněného díla nebo jiného předmětu ochrany kontrolováno nositeli práv uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo jiného předmětu ochrany nebo mechanismu kontroly rozmnožování, který dosahuje cíle ochrany.“ Podstatou celého článku 6 je požadavek, aby členské státy umožnily nositelům práv odpovídající právní ochranu proti jakýmkoli prostředkům určeným k obcházení takovýchto technologických prostředků, které mohou nositelé práv dobrovolně použít, nebo které mohou být použity při plnění opatření přijatých členskými státy.

11. Článek 10 směrnice má název „Přechodná ustanovení“. Podle čl. 10 odst. 1) se ustanovení směrnice vztahují na všechna díla, která jsou ke dni 22. prosince 2002 chráněna právními předpisy členských států v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. Článek 10 odst. 2 uvádí: „Používáním této směrnice nejsou dotčeny úkony uzavřené a práva nabytá před 22. prosincem 2002.“

12. Podle čl. 13 odst. 1) mají členské státy uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 22. prosince 2002. Podle článku 14 směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v *Úředním věstníku Evropských společenství*, tedy dnem 22. června 2001.

Rozsudek ve věci Padawan

13. Soudní dvůr poskytl výklad ustanovení směrnice v řadě rozsudků, z nichž pro toto řízení je pravděpodobně nejvýznamnější rozsudek ve věci Padawan¹¹, který se týkal čl. 5 odst. 2 písm. b), často označovaného jako výjimka týkající se „soukromého rozmnožování“.

14. Tato věc se týkala poplatku vybíraného ve Španělsku za digitální nahrávací nosiče¹² v souvislosti s vnitrostátní výjimkou týkající se soukromého rozmnožování, a tedy čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice. Soudní dvůr se neřídil názorem Komise, že přísluší členským státům, aby určily způsob financování spravedlivé odměny, který se neřídí směrnicí (toto určení podléhá pouze omezením daným zejména základními právy a obecnými právními zásadami); tedy jinými slovy, že jejich povinností je dosáhnout definovaného výsledku, avšak nikoli nutně za použití definovaných prostředků¹³. Měl naopak za to, že osoba, která využívá výjimky týkající se soukromého rozmnožování, a způsobuje tím nositeli práv újmu, s ohledem na kterou má nositel práv nárok na spravedlivou odměnu, je povinna tuto újmu nahradit financováním odměny¹⁴. Dospěl tedy k názoru, že existuje nezbytná spojitost mezi uplatněním poplatku pro digitální rozmnožovací zařízení a nosiče a jejich používáním pro soukromé rozmnožování¹⁵. Jelikož však není praktické vázat tento poplatek na skutečné použití, má se za to, že fyzické osoby mohou plně využívat funkce vybavení, které je jim k dispozici jako soukromým uživatelům; skutečnost, že zařízení jsou schopna vytvářet kopie, tedy odůvodňuje uplatnění poplatku

11 — Rozsudek ze dne 21. října 2010 (C-467/08, Sb. rozh. s. I-10055, „Padawan“, zejména body 38 až 50); rovněž viz rozsudek ze dne 16. června 2011, Stichting de ThuisKopie, (C-462/09, Sb. rozh. s. I-5331, body 18 až 29).

12 — Disky CD-R, CD-RW, DVD-R a MP3 přehrávače. Přestože tyto nosiče mohou být použity k ukládání digitálních kopií textových nebo grafických dokumentů, jsou běžně používány k výrobě rozmnoženin zvukových nebo audiovizuálních materiálů, jako jsou hudba a filmy.

13 — Viz stanovisko generální advokátky Trstenjak, bod 32. Komise nadále zastává toto stanovisko a podobný názor obhájuje Kyocera v řízení v projednávané věci (viz bod 92 tohoto stanoviska). V rozsudku Stichting de ThuisKopie (citovaném v poznámce pod čarou 11) však Soudní dvůr zdůraznil povinnost dosáhnout určitého výsledku (viz body 34 a 39 tohoto rozsudku).

14 — Body 40 a 45 rozsudku; viz rovněž body 24 a 26 rozsudku Stichting de ThuisKopie (citovaného v poznámce pod čarou 11).

15 — Bod 52 rozsudku.

za soukromé rozmnožování¹⁶. Uplatnění poplatku za soukromé rozmnožování bez rozdílu na vybavení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování, jež nebyly poskytnuty soukromým uživatelům a jsou zjevně vyhrazeny k jiným účelům než k pořizování rozmnoženin k soukromému užití, však není v souladu se směrnicí¹⁷.

Příslušné předpisy německého práva

15. Ustanovení § 53 Urheberrechtsgesetz¹⁸ stanoví určité situace, ve kterých je jako výjimka z běžného režimu zákona o autorském právu dovoleno rozmnožovat chráněný materiál.

16. Od 13. září 2003 § 53 odst. 1 UrhG povoluje fyzické osobě vytvořit jednotlivé kopie pro soukromé použití na libovolném nosiči, za předpokladu, že neexistuje žádný přímý nebo nepřímý komerční účel a že originál nebyl zjevně protiprávně vytvořen – tato výjimka je obecně podobná výjimce podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice; před tímto datem však nebyla omezena na fyzické osoby. Kromě toho osoba oprávněná vytvářet kopie pro sebe může nechat také vytvořit kopie pro sebe jinou osobou, a to buď tehdy, když nedochází k platbě – tato podmínka nemá výslovný základ ve směrnici – nebo, od 13. září 2003, když jsou kopie vytvořeny na papíře nebo podobném nosiči jakoukoli fotomechanickou technikou nebo jiným procesem s podobnými účinky – zde jde o podmínku, která přebírá čl. 5 odst. 2 písm. a).

17. Ustanovení § 53 odst. 2 má složitější strukturu. Umožňuje osobám (bez omezení na fyzické osoby) vytvořit nebo si nechat vytvořit jednu kopii pro své vlastní použití: i) pro vědecké účely, v nezbytném rozsahu; ii) pro zařazení do vlastního archivu osoby, v nezbytném rozsahu, za předpokladu, že originál je také vlastnictvím osoby; iii) pro informování o aktuálních událostech, pokud byl originál vysláním a iv) v případě článků, výtahů vydaných děl nebo děl, která nejsou vydávána po dobu nejméně dvou let. Tyto výjimky jasně neodpovídají žádné z výjimek uvedených ve směrnici: nakolik se neomezují pouze na fyzické osoby, překračují ustanovení čl. 5 odst. 2 písm. b); nakolik jsou podmíněny použitím pro vlastní účely, jsou restriktivnější než ustanovení v ostatních pododstavcích.

18. Až do změny a doplnění UrhG v roce 2003 nebyly k výjimce v § 53 odst. 2 připojeny žádné další podmínky. Touto změnou se výjimka podle bodu ii) stala předmětem alespoň jedné z následujících podmínek: musí jít o kopírování na papír nebo podobný nosič a pomocí libovolné fotomechanické techniky nebo jiného procesu s podobnými účinky; musí být výhradně analogové¹⁹; a/nebo archivace musí být ve veřejném zájmu a nesmí sloužit žádnému komerčnímu ani ekonomickému účelu. Výjimky podle bodů iii) a iv) se staly předmětem alespoň jedné z prvních dvou podmínek.

19. Ustanovení § 53 odst. 3 UrhG se opět týká článků či výtahů, společně s kratšími díly, a povoluje kopírování pro vlastní použití (opět bez omezení na fyzické osoby) pro účely vzdělávání nebo přípravy na zkoušky, v podstatě na všech typech vzdělávacích institucí. Jeho obsah částečně odpovídá obsahu čl. 5 odst. 2 písm. c) a odst. 3 písm. a) směrnice.

16 — Body 46, 55 a 56 rozsudku.

17 — Bod 59 rozsudku.

18 — Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (zákon o autorském právu a souvisejících právech) ze dne 9. září 1965, ve znění platném před 1. listopadem 2008 (dál jen „UrhG“). Podle německé vlády byl UrhG uveden do plného souladu se směrnicí s účinností od 13. září 2003 zákonem Gesetz zur Regelung des Urheberrechts in der Informationsgesellschaft (zákon upravující autorská práva v informační společnosti). V rozsahu relevantním pro ustanovení citovaná Bundesgerichtshof se jeví, že tento zákon pozměnil § 53 odst. 1 až 3 UrhG.

19 — Viz bod 48 a násl. tohoto stanoviska.

20. Podle § 54a odst. 1 UrhG platí, že pokud je povaha díla taková, že lze předpokládat jeho rozmnožování použitím fotografické techniky nebo procesem s podobnými účinky – tato podmínka opět přebírá čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice – pro účely stanovené § 53 odst. 1 až 3, může autor požadovat „angemessene Vergütung“²⁰ od výrobců, dovozců či prodejců zařízení, „určených k vytváření takových rozmnoženin“. Podle § 54g odst. 1 může autor od osob, které mají vyplácet takovou odměnu, požadovat, aby mu poskytly informace. Podle § 54h odst. 1 UrhG však mohou nárokovat odměnu a požadovat předmětné informace pouze schválené organizace kolektivní správy práv.

21. Podle § 54d UrhG a přílohy II je poplatek za zařízení uvedená v § 54a odst. 1 stanoven jako částka v rozmezí od 38,35 eur do 613,56 eur v závislosti na počtu kopií, které lze vytvořit za minutu a dostupnosti či nedostupnosti barevného kopírování; dohodou však mohou být stanoveny jiné částky.

Skutkové okolnosti sporu, řízení a předběžné otázky

22. Verwertungsgesellschaft Wort (dále jen „VG Wort“) je schválená organizace kolektivní správy práv. Má výlučnou zodpovědnost za zastupování autorů a vydavatelů literárních děl v Německu. Proto je oprávněn požadovat odměnu od výrobců, dovozců či prodejců zařízení, na které se vztahuje povinnost vyplacení odměny autorům podle § 54a odst. 1 UrhG. Vlastním jménem a jménem jiné organizace kolektivní správy práv zastupující nositele práv ke grafickým dílům různých druhů se snaží vymáhat tuto odměnu od ostatních účastníků původního řízení (dále jen „dodavatelé“)²¹, a to ve formě poplatku za osobní počítače, tiskárny a/nebo plotry²² prodávané v Německu od začátku roku 2001 do konce roku 2007. Požadované částky jsou založeny na sazbách dohodnutých oběma organizacemi kolektivní správy práv a uveřejněných v *Bundesanzeiger* (Spolkový věstník).

23. Dodavatelé zejména tvrdí, že tiskárny a plotry nejsou schopny rozmnožovat žádná díla samostatně. Mohou tak činit pouze při připojení k zařízení, které dokáže využívat fotografickou techniku nebo proces s podobným účinkem k vytvoření obrazu díla. V důsledku toho je nutné vybírat odměnu pouze u takových zařízení, nikoli u tiskáren a plotrů. Tento názor je v souladu s předchozí judikaturou, v níž má Bundesgerichtshof za to, že pokud jsou zařízení, jako je skener, počítače a tiskárna, propojena za účelem kopírování dokumentu, měla by být odměna odváděna pouze u zařízení, které nezřetelněji představuje fotografickou techniku – tedy skeneru.

24. Podle vnitrostátního soudu vyvstávají další dvě otázky, které se týkají výpočtu náležité odměny. Existuje tam, kde jsou k dispozici technologické prostředky určené k zabránění kopírování, avšak nejsou používány, nebo kde bylo kopírování nějakým způsobem povoleno, nadále nárok na spravedlivou odměnu vzhledem k dotčeným originálům? Kromě toho není zcela jasné, od kterého data a vzhledem k jakým událostem má být vnitrostátní zákon vykládán v souladu se směrnicí.

20 — V bodě 10 odůvodnění směrnice je použit termín „angemessene Vergütung“, jehož anglická podoba je „appropriate reward“ a francouzská „rémunération appropriée“ („přiměřená odměna“). Bod 10 odůvodnění patrně odkazuje na běžné využití autorského práva, nikoli na výjimky v čl. 5 odst. 2 a 3. Německý termín pro „spravedlivou odměnu“ („compensation équitable“) ve směrnici je „gerechte Ausgleich“. Věc se dále komplikuje tím, že v německém znění článků 11a odst. 2 a 13 odst. 1 Bernské úmluvy (citované v poznámce pod čarou 7 výše) je použit termín „angemessene Vergütung“ ve významu, pro který jsou použity anglické a francouzské termíny „equitable remuneration“ a „rémunération équitable“ („spravedlivá odměna“); tento termín je rovněž používán jako rovnocenný termín v některých směrnicích EU v oblasti duševního vlastnictví.

21 — KYOCERA Document Solutions Deutschland GmbH, Epson Deutschland GmbH a Xerox GmbH (věc C-457/11) a Canon Deutschland GmbH (věc C-458/11) (dále společně jen „Kyocera“); Fujitsu Technology Solutions GmbH (dále jen „Fujitsu“) (věc C-459/11) a Hewlett Packard GmbH (dále jen „Hewlett Packard“) (věc C-460/11).

22 — Plotr je typ tiskárny; viz rovněž bod 54 tohoto stanoviska.

25. Bundesgerichtshof se v důsledku toho táže²³:

- „1. Má být směrnice při výkladu vnitrostátního práva zohledněna již pro situace, ke kterým došlo po 22. červnu 2001, kdy vstoupila směrnice v platnost, ale před okamžikem, kdy dne 22. prosince 2002 nabyla účinnosti?
2. Jedná se u rozmnoženin, které vznikly pomocí tiskáren [nebo osobních počítačů], o rozmnoženiny, které vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice?
3. V případě kladné odpovědi na druhou otázku: Mohou být požadavky směrnice na spravedlivou odměnu za výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice s ohledem na základní právo na rovné zacházení, jež je zakotveno v článku 20 Listiny základních práv EU, splněny i tehdy, pokud osobami povinnými zaplatit přiměřenou odměnu²⁴ nejsou výrobci, dovozci a prodejci tiskáren [nebo osobních počítačů], nýbrž výrobci, dovozci a prodejci jiného přístroje nebo více jiných přístrojů sestavy přístrojů vhodné k provádění příslušných rozmnoženin?
4. Připouští již sama možnost použití technologických prostředků ve smyslu článku 6 směrnice odpadnutí podmínky spravedlivé odměny ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice?
5. Odpadá podmínka (čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice) a možnost (viz bod 36 odůvodnění směrnice) spravedlivé odměny, pokud nositelé práv výslovně nebo implicitně souhlasili s rozmnožováním svých děl?“

26. VG Wort, dodavatelé, Finsko, Německo, Irsko, Litva, Nizozemí, Polsko a Španělsko, Spojené království a Komise předložili písemná vyjádření. VG Wort, Fujitsu, Hewlett Packard, Kyocera, Česká republika, Německo, Nizozemsko, Rakousko, Spojené království a Komise přednesly ústní vyjádření na jednání dne 22. října 2012.

Posouzení

27. Bundesgerichtshof má pochybnosti o výkladu některých ustanovení UrhG v souladu s ustanoveními směrnice v rozsahu, v jakém je takový výklad požadován právem EU. Proto žádá o odpověď na jednu předběžnou otázku o použitelnosti směrnice *ratione temporis* a čtyři předběžné otázky týkající se výkladu hmotněprávních ustanovení. Jelikož je nesporné, že směrnice je platná po většinu období, kterého se týkají spory v původním řízení, budu se nejdříve zabývat hmotněprávními otázkami. Před tím však může být užitečné věnovat pozornost některým všeobecným bodům směrnice a jejímu vztahu k německé právní úpravě.

23 — Pět předběžných otázek ve věcech C-457/11 a C-458/11 je shodných a týká se tiskáren v otázkách 2 a 3; stejné otázky byly položeny ve věci C-459/11, s tou výjimkou, že otázky 2 a 3 se týkají osobních počítačů, nikoli tiskáren; ve věci C-460/11 byly položeny pouze první tři otázky ve vztahu k tiskárnám.

24 — „angemessene Vergütung“ – viz pozn. pod čarou 20 výše.

Úvodní poznámky

Vztah mezi odůvodněním a normativní částí směrnice

28. Charakteristickým znakem směrnice je délka jejího velmi podrobného odůvodnění, které je přibližně o 40 % delší než její normativní část. V průběhu předkládání vyjádření Soudnímu dvoru byla učiněna řada odkazů na některé body odůvodnění a Soudní dvůr na tyto body značně spoléhal ve svých rozsudcích²⁵.

29. Z odůvodnění jasně vyplývá, že záměrem zákonodárce nebylo pouze dosáhnout maximální možné jednotnosti nutné pro vnitřní trh²⁶, ale také umožnit přizpůsobení novým formám využívání, novému použití a technologickému rozvoji²⁷. Existují tedy důvody pro progresivní, adaptivní a harmonizující přístup k výkladu směrnice.

30. Na druhé straně je třeba pamatovat na to, že uvážení je ve velké míře ponecháno na členských státech a mnoho aspektů není harmonizováno. Například jaká odměna je spravedlivá a jak by měla být zajištěna? A pouhá existence 20 nepovinných výjimek nebo omezení práva na rozmnožování, z nichž 17 s sebou nese další možnosti spravedlivé odměny, je vzdálena snaze o jednotnost nebo harmonizaci a prakticky znamená téměř upuštění od těchto cílů. Tam, kde zákonodárce záměrně ponechal členským státům otevřenou volbu, není vhodné, aby Soudní dvůr činil závěry ve jménu širší harmonizace.

31. Kromě toho je právní jistota předpokladem dosažení jakékoli harmonizace v rámci vnitřního trhu²⁸ a progresivní a adaptivní přístup k výkladu k nejvyšší právní jistotě nepřispívá. Tam, kde dochází ke vzájemně propojenému vývoji v technologii i obchodní praxi, může Soudní dvůr jít jen tak daleko, aby zajistil výklad právních předpisů tak, aby braly tento vývoj v úvahu. V dalším již je tento vývoj schopen zajistit pouze zákonodárce.

32. Nakonec vyzývám k opatrnosti, pokud jde o nadměrné odvolávání se na odůvodnění namísto normativní části směrnice. Je pravdou, že při výkladu opatření je třeba přihlídnout k důvodům, které vedly k jeho přijetí²⁹. Chtěla bych však připomenout bod 10 Interinstitucionální dohody o společných pokynech k redakční kvalitě právních předpisů Společenství³⁰, ve kterém se uvádí: „Účelem odůvodnění je stručně odůvodnit základní ustanovení normativní části, aniž by je opakovalo nebo parafrázovalo. Neobsahuje normativní ustanovení ani politické prohlášení.“ Přestože tyto pokyny nejsou právně závazné, je třeba předpokládat, že orgány, které je společnou dohodou přijaly (Parlament, Rada a Komise), se jimi při přípravě právních předpisů řídí³¹.

Vztah mezi směrnicí a německou právní úpravou

33. Směrnice chrání především základní právo autora povolit nebo zakázat rozmnožování svých děl. Ačkoli se netýká licenčních ujednání, vychází z toho, že autoři mohou sjednávat odměnu výměnou za povolení k rozmnožování svých děl. Bod 10 odůvodnění uvádí, že musí za použití díla obdržet „přiměřenou odměnu“³².

25 — Viz např. rozsudky Padawan a Stichting de Thuiskopie (citované v poznámce pod čarou 11 výše).

26 — Viz rovněž rozsudek Padawan, body 35 a 36.

27 — Viz např. body 5 až 7, 39, 44 a 47 odůvodnění.

28 — Viz například body 4 a 21 odůvodnění.

29 — Viz např. rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Itálie v. Komise (C-298/00 P, Recueil, s. I-4087, bod 97).

30 — Ze dne 22. prosince 1998 (Úř. věst. 1999, C 73, s. 1).

31 — Viz rovněž např. rozsudky ze dne 12. července 2006, Alliance for Natural Health a další (C-154/04 a C-155/04, Sb. rozh. s. I-6451, bod 92) a ze dne 10. ledna 2006, IATA a ELFAA (C-344/04, Sb. rozh. s. I-403, bod 76).

32 — Viz poznámku pod čarou 20 výše.

34. Členské státy však mohou pro některé nebo všechny taxativně vyjmenované výjimky nebo omezení stanovit právo povolit nebo zakázat rozmnožování. Ve třech z těchto případů musí (a ve zbývajících případech mohou) zajistit, aby autoři získali za takové zásahy do svých práv spravedlivou odměnu³³. Z těchto tří případů se projednáváné žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkají především čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice, který stanoví výjimku nebo omezení práva na rozmnožování „na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky“, a čl. 5 odst. 2 písm. b), který se týká rozmnoženin „na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční“. Třetí otázka Bundesgerichtshof se však výslovně týká celého čl. 5 odst. 2 a 3, který uvádí 20 často se vzájemně překrývajících situací, v nichž lze výjimku nebo omezení práva na rozmnožování připustit³⁴, a základní otázka v páté otázce (ohledně povolení od nositelů práv) může být relevantní pro všechny tyto situace.

35. Je třeba připomenout, že ustanovení čl. 5 odst. 2 a 3 jsou volitelná a že volba ve všech případech spočívá ve stanovení výjimky nebo omezení práva na rozmnožování. Volitelná povaha výjimek nebo omezení dává členským státům určitou volnost jednání v této oblasti, která se odráží v odůvodnění směrnice, zejména v jeho bodech 34, 36 až 40, 51 a 52.

36. Z výše uvedeného vyvozují některé závěry.

37. Zprvce výjimka nebo omezení práva na rozmnožování zasahující nad rámec toho, co je povoleno jedním nebo druhým ustanovením čl. 5 odst. 2 a 3, jsou se směrnicí neslučitelné. Avšak vzhledem k volitelné povaze ustanovení a možnosti zavedení omezení namísto výjimky je opatření, které nezachází až tak daleko, slučitelné. Členský stát nemůže například na základě čl. 5 odst. 2 písm. b) stanovit výjimku pro všechny rozmnoženiny vytvořené fyzickou osobou na libovolném nosiči bez uvedení účelu, pro který byly vytvořeny, protože by to rozšířilo rozsah působnosti výjimky nad rámec toho, co je povoleno tímto (či jakýmkoli jiným) ustanovením. Naopak může na stejném základě čl. 5 odst. 2 písm. b) stanovit výjimku pro rozmnoženiny vytvořené fyzickou osobou pouze tehdy, jsou-li vytvořeny na papíře a výhradně pro účely soukromého studia, neboť působnost této výjimky by byla užší, ale stále zahrnuta v rámci toho, co je povoleno.

38. Zadruhé musí být při hodnocení slučitelnosti ustanovení vnitrostátního práva nebo jeho výkladu ve vnitrostátním právu se směrnicí vzata do úvahy překrývající se povaha různých situací. Směrnice nevyžaduje, aby vnitrostátní výjimky a omezení byly formulovány tak, aby spadaly v každém případě do rámce jediné z 20 situací stanovených v čl. 5 odst. 2 a 3. Vnitrostátní výjimka nebo omezení práva na rozmnožování tak mohou být slučitelné se směrnicí, i když obsahují prvky dvou nebo více ustanovení čl. 5 odst. 2 a 3. Protože však nesmí jít nad rámec toho, co je povoleno v těchto ustanoveních, je třeba dbát na to, aby se zabezpečilo, že žádné takové „hybridní“ výjimky nekombinují podmínky takovým způsobem, aby pokrývaly oblast, která překračuje některou z oblastí povolených směrnicí.

39. V tomto ohledu podotýkám, že definice v čl. 5 odst. 2 písm. a) a b), které jsou založeny na zcela odlišných – dokonce protichůdných – kritériích, se ve skutečnosti výrazně překrývají z hlediska úkonů rozmnožování, kterých se týkají. Zatímco definice v čl. 5 odst. 2 písm. a) je vymezena pouze prostředky na rozmnožování a použitým nosičem, čl. 5 odst. 2 písm. b) se týká výhradně totožnosti osoby, která rozmnožování provádí, a účelů, za kterými je prováděno.

33 — V tomto ohledu lze odkázat na článek 17 Listiny základních práv Evropské unie, která chrání mimo jiné právo užívat a nakládat se zákonně nabytým majetkem, včetně duševního vlastnictví, a uvádí, že nikdo jej nesmí být zbaven „s výjimkou veřejného zájmu, v případech a za podmínek, které stanoví zákon, a při poskytnutí spravedlivé náhrady v přiměřené lhůtě“; viz rovněž článek 1 Protokolu 1 Evropské úmluvy o lidských právech.

34 — Bod 32 odůvodnění uvádí, že výčet je vyčerpávající a „patříčně zohledňuje rozdílné právní tradice v členských státech“; jinými slovy je zřejmé, že se jedná o kompilaci dřívějších výjimek a omezení podle různých vnitrostátních právních předpisů, což může vysvětlovat oblasti překrývání (původní návrh směrnice podaný Komisí obsahoval pouze osm možných výjimek nebo omezení, delší a podrobnější seznam vznikl v průběhu legislativního procesu).

40. V důsledku toho výjimka týkající se rozmnoženin vytvořených fyzickou osobou na papíře nebo na podobném nosiči pomocí fotografické techniky nebo jiným procesem s podobnými účinky pro soukromé účely a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční – tedy zahrnující většinu soukromého kopírování materiálů chráněných autorským právem – bude podléhat jednomu, druhému nebo oběma ustanovením. Naopak rozmnoženiny vytvořené jinou než fyzickou osobou a pomocí jiných prostředků nebudou podléhat žádnému z těchto ustanovení a musí se na ně vztahovat jiný pododstavec čl. 5 odst. 2 nebo 3, aby výjimka, která se jich týká, byla v souladu se směrnicí.

41. Ustanovení § 53 odst. 1 až 3 UrhG, které Bundesgerichtshof a účastníci původního řízení uvádějí jako relevantní pro vyřešení sporu v tomto řízení, se zjevně vztahují na překrývající se a nepřekrývající se oblasti čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice. Vztahují se rovněž alespoň částečně na některé další výjimky, např. výjimky týkající se vzdělávacích a vědeckých účelů, v jejichž případě je spravedlivá odměna volitelná, nikoli povinná. Ustanovení § 54a odst. 1 a 54d ve spojení s přílohou II ukládají jedinou sazbu poplatků za zařízení schopná vytvářet fotokopie nebo jejich rovnocenné výstupy z chráněného materiálu za některé z okolností uvedených v § 53 odst. 1 až 3³⁵. Kvůli následné nesouběžnosti mezi směrnicí a UrhG není snadné ověřit, zda je výklad UrhG v souladu se směrnicí. Pokud vnitrostátní právní předpisy spojují různé výjimky, může v některých případech dokonce vyvstát otázka jejich slučitelnosti se směrnicí. (Chtěla bych dodat, že použití termínu „angemessene Vergütung“ v § 54a odst. 1 UrhG, který vybízí k záměně s jinými pojmy, než je „spravedlivá odměna“ ve smyslu směrnice³⁶, dále přispívá ke složitosti této problematiky.)

42. Avšak do té míry, do které se poplatek vztahuje pouze na zařízení umožňující vytváření „rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči [...] použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky“, spadají všechny dotčené úkony rozmnožování do působnosti čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice, přestože některé z nich mohou také spadat do jiných výjimek, například výjimky pro soukromé rozmnožování. Aby tedy byla zajištěna soudržnost, musí být podmínky, kterými se tento poplatek řídí, ve všech případech v souladu s čl. 5 odst. 2 písm. a).

Vztah mezi poplatky a spravedlivou odměnou

43. Čtvrtá a pátá otázka se obecně řečeno týkají dopadů určitého chování ze strany nositelů práv – nepoužití technologických prostředků, které jsou k dispozici, k zabránění nebo omezení kopírování a implicitní nebo výslovné udělení povolení ke kopírování – na jejich nárok na spravedlivou odměnu v situaci, na kterou se vztahuje výjimka nebo omezení přijaté na základě čl. 5 odst. 2 nebo 3 směrnice. Tyto otázky vyvstávají s ohledem na výpočet výše poplatku vybíraného za zařízení za účelem financování této spravedlivé odměny, a nikoli v rámci sporu týkajícího se nároků jednotlivých nositelů práv. Otázky nicméně vycházejí z předpokladu, že vybrané částky budou sloužit k platbám nositelům práv, a proto budou vypočteny na základě výše spravedlivé odměny, která má být celkově vyplacena.

44. Je však třeba poznamenat, že v několika členských státech, i když zřejmě ne v Německu, jsou poplatky za zařízení a prázdné nosiče využívány nejen k vyplacení spravedlivé odměny nositelům práv, ale také pro kolektivní nebo kulturní účely, jako je podpora literární, hudební či audiovizuální tvorby³⁷.

35 — Viz body 15 až 21 výše.

36 — Viz poznámku pod čarou 20 výše.

37 — Viz *International Survey on Private Copying Law & Practice*, Stichting de ThuisKopie, 2012, s. 9.

45. Otázka vztahu mezi poplatky, spravedlivou odměnou a těmito kolektivními nebo kulturními účely není v projednávaných věcech zmíněna, ale byla Soudnímu dvoru položena v jiné v současné době projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, předložené Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko)³⁸. Nebylo by vhodné předjímat tuto otázku v projednávané věci, ale může být žádoucí ji zohlednit při posuzování otázek v rámci tohoto řízení. V rámci toho, že poplatky jsou vypočítávány na základě potřeby poskytnout spravedlivou odměnu nositelům práv ve smyslu směrnice, je relevantní míra volnosti, kterou mají členské státy při určování toho, co představuje spravedlivou odměnu – zda je tato náhrada omezena na náhradu „újm“ uvedené v bodě 35 odůvodnění směrnice a bodech 39 a násl. rozsudku ve věci Padawan³⁹, nebo zda může být rovněž poskytována ve formě obecnějšího příspěvku ke kolektivnímu prospěchu nositelů práv.

46. Nyní přejdu k posuzování otázek Bundesgerichtshof, a to nejdříve jeho čtyř hmotněprávních otázek.

Druhá otázka: kritéria v čl. 5 odst. 2 písm. a)

47. Patří do „rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky“ podle čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice rozmnoženiny vytvořené pomocí tiskáren a osobních počítačů (obecně v kombinaci)?

48. Otázka se týká rozdílu mezi kopiemi původního „analogového“ dokumentu (obecně takového, který je sám na papíře nebo podobném nosiči, vytvořenými procesem „kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem“, např. fotokopie) a rozmnoženinami „digitálního“ dokumentu (takového, který existuje v elektronické podobě, vytištěnými kopírováním „digitálního zdroje s analogovým výstupem“, např. tisk webové stránky). V této otázce je patrně žádoucí mít na paměti některé pojmy týkající se fungování předmětných procesů a zařízení, protože jsou uvedené rozmnoženiny definovány pomocí technických kritérií⁴⁰.

49. Fotografie v obecném chápání spočívá v zaznamenání určitého obrazu (viděného objektivem fotoaparátu v příslušném okamžiku) optickými prostředky a uložení výsledku s cílem následné reprodukce jako obrazu. Obraz může obsahovat dokument a termín „obraz“ budu používat pro rozmnoženinu libovolného druhu dokumentu, textového či grafického.

50. V tradiční fotografii je fotocitlivý negativní film vystaven působení světla ze skutečného pohledu a po vyvolání se použije jako filtr pro projekci odpovídajícího obrazu na fotocitlivý papír, na němž jsou vytištěny pozitivní kopie. Zaznamenaný a reprodukováný obraz je analogovou podobou pohledu viděného v objektivu.

51. Digitální fotografie nezaznamenává obraz v analogovém formátu, ale jako velmi vysoký počet pixelů s různou barvou a intenzitou. Digitální informace lze poté přenést (pomocí přímého spojení, včetně bezdrátového spojení, nebo prostřednictvím přenosného zařízení, jako je paměťová karta) do jiných zařízení, která mohou reprodukovat analogový obraz na různé druhy nosičů. Digitální fotoaparáty se dnes nacházejí na jiných zařízeních, včetně mnoha (pravděpodobně většiny) mobilních telefonů a tabletů.

38 — Věc Amazon.com International Sales a další (C-521/11). V Rakousku je 50 % vybrané částky vyčleněno pro sociální a kulturní účely podle zákona.

39 — Viz body 13 a 14 výše. Všimla jsem si, že v tomto rozsudku jsou body odůvodnění uváděny, pravděpodobně neúmyslně, jako „ustanovení“ směrnice.

40 — Následující popis není zamýšlen jako směrodatný ani úplný, ale spíše jako přehled, který zahrnuje z větší části druhy situací relevantní pro posouzení předběžných otázek.

52. V případě xerografických (tzn. nejmodernějších) fotokopírek je na dokument vysíláno jasné světlo, které se odráží na elektrostatický válec, který váže nebo odpuzuje toner (inkoustový prášek) podle intenzity světla dopadajícího na jednotlivé části, a tím vytváří analogový obraz, který je pak přenesen na papír. Žádná ze stran, které poskytly vyjádření, nic nenamítá a je nesporné, že tento proces představuje „fotografickou techniku“ nebo „proces s podobným účinkem“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice.

53. Skener zaznamenává obraz dokumentu (rovněž pomocí projekce světla) ve formě digitálních informací, které lze přenést do jiných zařízení umožňujících jejich uložení a/nebo rozmnožování analogového obrazu na různé druhy nosičů.

54. Tiskárna vytváří obrazy z digitálních informací, které získá z jiného zdroje, např. počítače, digitálního fotoaparátu nebo přenosného paměťového zařízení (např. paměťové karty, paměti USB nebo disku CD-ROM). Různé druhy tiskáren využívají různé procesy: laserové tiskárny vytvářejí z digitálního zdroje na válci analogový obraz, který je pak přenesen na papír, podobně jako u xerografických fotokopírek, zatímco inkoustové tiskárny vytvářejí z digitálních informací obraz přímo na papír. Většina tiskáren vytváří obrazy na různé druhy papíru, některé umožňují tisk na jiné nosiče, jako je tkanina nebo průhledná fólie. Plotry jsou v zásadě specializované tiskárny určené pro určité grafické použití; původně vytvářely obrazy pohybem jehly na papíře, nyní však mohou využívat techniky podobné technice jiných tiskáren.

55. Skener a tiskárna, které jsou používány společně, plní stejnou celkovou funkci jako fotokopírka. V některých případech vyžadují tato zařízení k danému účelu připojení k počítači, v jiných případech mohou být připojena přímo, případně mohou být informace přeneseny z jednoho zařízení do druhého pomocí přenosného paměťového zařízení. Multifunkční zařízení a zařízení all-in-one („AIO“) kombinují funkce (mimo jiné) skeneru, tiskárny a fotokopírky; mají omezenou a specializovanou paměť a kapacitu zpracování ve srovnání s počítačem, který je má mnohem vyšší a méně specializované.

56. Digitální obrazové informace lze vložit do počítače (přímo např. z digitálního fotoaparátu či skeneru, nebo nepřímo prostřednictvím přenosného paměťového zařízení nebo internetu), kde je lze uložit, případně upravit a odeslat do periferního zařízení (např. monitoru nebo tiskárny) za účelem vytvoření analogového obrazu. Naskenovaný obraz je normálně uložen takovým způsobem, že rozmnožení představuje vizuální vyjádření originálu; pomocí softwaru pro optické rozpoznávání znaků (OCR) lze však převést tištěný text na neutrální digitální informace, ze nichž lze vytvořit rozmnoženinu, která je vizuálně odlišná od originálu. Digitální informace představující textový dokument nebo grafický obraz mohou být rovněž vytvořeny v počítači bez původního obrazu, a to pomocí klávesnice či myši společně s příslušným softwarem. Bez vstupních a výstupních periferních zařízení však počítač sám nemůže zaznamenat ani rozmnožit žádný obraz.

57. Způsoby, kterými lze obraz rozmnožit pomocí jednoho či více výše uvedených zařízení, lze schématicky popsat jako sestávající ze vstupní fáze, prostřední fáze a výstupní fáze. Vstupní fáze může zahrnovat optický vstup analogového originálu nebo neoptické vytvoření digitálního originálu. Prostřední fáze může zahrnovat jednu či více operací uložení, přenosu a manipulace, a to v analogové nebo digitální formě. Výstupní fáze zahrnuje vytvoření obrazu ve viditelné analogové podobě⁴¹.

41 — Ve výše uvedeném shrnutí jsem použila vizuální termíny týkající se analogových obrazů, srovnatelné techniky jsou však uplatňovány i v případě rozmnožování pro zrakově postižené. Braillovské tiskárny vytvářejí text z digitálních dat téměř stejným způsobem jako tiskárny a používají papír jako výstupní nosič. Jiná zařízení mohou vytvářet embosované verze obrazů, které mohou vidící vnímat vizuálně. Nedomnívám se, že takové rozmnoženiny spadají mimo rozsah práva na rozmnožování, a tedy mimo rozsah působnosti čl. 5 odst. 2 nebo 3 směrnice. Měly by být považovány za součást mé analýzy, přestože pro srozumitelnost budu nadále popisovat analogový vstup a výstup především z hlediska vizuálního.

58. Jaký je v tomto případě výklad výrazu „rozmnoženiny na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky“ v souvislosti s čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice? Bundesgerichtshof se táže, zda takové rozmnoženiny (je třeba pamatovat na to, že se neomezují na soukromé rozmnožování) zahrnují rozmnoženiny vytvořené pomocí tiskáren (včetně plotrů) nebo počítačů. Základní otázkou je, zda zahrnují kopie vytvořené z digitálního zdroje nebo pouze kopie analogového originálu.

59. Společnost VG Wort, Rakousko, Česká republika a Spojené království se domnívají, že uvedené rozmnožování zahrnuje kopie z digitálního zdroje. Německá vláda se k této otázce nevyjadřuje. Zbývající členské státy, Komise a dodavatelé zastávají opačný názor (ke kterému se kloní i předkládající soud).

60. Odpověď se může zdát relativně jednoduchá.

61. Vezmeme-li definici jako celek, její podstata se podle mého názoru vztahuje na analogové kopie analogových originálů vytvořené pomocí fotokopírky – pomocí reprografie, což je termín použitý v bodě 37 odůvodnění směrnice⁴². Neexistuje však podstatný rozdíl mezi těmito kopiemi a kopiemi vytvořenými například pomocí skeneru nebo digitálního fotoaparátu připojeného k tiskárně (prostřednictvím počítače nebo jinak) nebo zařízení AIO. I když obraz projde prostřední fází digitálního kódování a uložení, vstup a výstup zůstávají analogové stejně jako u fotokopírky. Proces se od xerografického fotokopírování neliší o nic více, než se digitální fotografie liší od tradiční fotografie. Nelze tvrdit, že účinky nejsou „podobné“ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. a).

62. Proto lze počítače a tiskárny používat k vytváření rozmnoženin podle definice čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice. Otázka, která musí být zodpovězena za účelem vyřešení sporu v původním řízení, jde však dále. Pokud digitální informace, ze kterých tiskárna vytváří tištěný dokument, nepocházejí ze skeneru, ke kterému je připojena, ale přímo z počítače, který mohl tyto informace získat ze vzdáleného zdroje (například stažením z webové stránky nebo jako e-mailovou přílohu), spadá tato situace rovněž do působnosti čl. 5 odst. 2 písm. a)? Tato otázka souvisí se třetí otázkou, kterou se předkládací soud táže, zda je správné usuzovat, že v sestavě skládající se ze skeneru, počítače a tiskárny skener nejzřetelněji představuje fotografickou techniku nebo proces s podobnými účinky, a měl by tedy jako jediný sloužit jako základ pro poplatky, jejichž cílem je poskytnout spravedlivou odměnu autorům.

63. Nejprve bych odmítla tvrzení společnosti Wort VG, že ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice může být kopie vyrobená na digitálním záznamovém nosiči považována za rozmnoženinu „na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči“, protože může sloužit jako předchůdce nebo funkční náhrada posledně uvedené rozmnoženiny. Takový výklad by jednoduše ignoroval význam slov „papír“ a „podobný“ a znamenal by, že může být použit jakýkoli záznamový nosič. Podle mého názoru je zřejmé, že na to, aby byl podobný papír coby nosiči pro rozmnožování, musí být daný podklad schopný nést fyzické zobrazení, které lze zachytit a interpretovat lidskými smysly.

64. Avšak ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice není dostačující, aby byl obraz reprodukcí originál chráněný autorským právem vytvořen na „papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči“; musí být rovněž vytvořen „použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky“. Skener zaznamenává obrazy pomocí fotografické techniky, ale nemůže je sám o sobě rozmnožovat, jednoduchá tiskárna je může rozmnožovat, ale nemůže je zaznamenávat a počítač sám o sobě nemůže provádět ani jeden z úkonů, ale může plnit zprostředkující funkci mezi nimi.

42 — V důvodové zprávě k původnímu návrhu směrnice Komise uvedla: „Toto ustanovení se omezuje na reprografie, tj. na postupy, které umožňují faksimile nebo jinými slovy tisk na papír. Nezaměřuje se na použitou techniku, ale na získaný výsledek, který musí být v papírové podobě.“ Ačkoli se toto tvrzení zaměřuje na výstup, nikoli na vstup, termín „faksimile“ podle mě nutně předpokládá rovnocennost formy mezi vstupem a výstupem.

65. Pokud lze sestavu zařízení, jako je skener připojený k tiskárně prostřednictvím počítače, považovat za v zásadě schopnou vytvářet rozmnoženiny spadající do působnosti čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice, lze totéž tvrdit, pokud digitální informace představující původní autorským právem chráněné materiály vstoupí do počítače z jiného zdroje (například stažením z internetu nebo jako příloha e-mailu), nebo pokud jsou zpracovány (například softwarem OCR) takovým způsobem, že výstup není faksimilí originálu?

66. Mou první připomínkou v této souvislosti je, že na tyto situace se zjevně znění daného ustanovení nevztahuje, pokud jsou pojmy v tomto znění vykládány v běžném smyslu. Nic v legislativní historii rovněž nenaznačuje, že kdy bylo zvažováno rozšíření těchto pojmů mimo oblast reprografie, jak je běžně chápána, nebo dokonce (na rozdíl od čl. 5 odst. 2 písm. b), který se vztahuje k použití technologických prostředků) zohlednění budoucího technického vývoje v reprografii.

67. Zadržím při stanovení výjimky z obecného pravidla, které v článku 2 přiznává autorům výhradní právo na rozmnožování, je třeba čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice v zásadě vykládat restriktivně.

68. Zatřetí čl. 5 odst. 5) výslovně vyžaduje restriktivní výklad, nikoli extenzivní⁴³. Jeho význam se v tomto ohledu jeví o to větší, že ze všech výjimek a omezení, které jsou přípustné podle čl. 5 odst. 2 a 3, mohou pouze ty, které podléhají čl. 5 odst. 2 písm. a) zahrnovat rozmnoženiny vytvořené pro komerční účely. Konkrétně při pohledu na třístupňový test v čl. 5 odst. 5 by výklad článku čl. 5 odst. 2 písm. a), který nestanoví žádná omezení pro povahu zdrojového dokumentu, neodpovídal kritériu prvního stupně pro „určité zvláštní případy“ – v praxi by do působnosti této výjimky spadaly naprosto jakékoliv rozmnoženiny (kromě notového zápisu), které lze vytvořit na papíře nebo podobném nosiči. V rozsahu, v němž tyto rozmnoženiny nejsou omezeny co do počtu nebo pokud jde o účel, pro který byly vytvořeny, by se navíc výrazně zvýšila pravděpodobnost konfliktu s běžným způsobem užití díla a oprávněnými zájmy autora, a tedy s druhou a třetí podmínkou testu.

69. Proto mohu bez větších potíží souhlasit s většinou argumentů předložených Soudnímu dvoru k této otázce, že čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice se týká pouze kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem. Výraz „fotografický“ nutně vyžaduje optický vstup analogového signálu a nutnost papíru nebo podobného výstupního nosiče znamená, že výstup musí být rovněž analogový. Tvrdit, že slovní spojení „s podobným účinkem“ znamená jednoduše „s výsledkem podobným výsledku, který by mohl být vytvořen pomocí fotografické techniky“ by znamenalo odmítnout jakýkoli význam slova „fotografický“ – prakticky jakákoli rozmnoženina na papíře nebo podobném nosiči může být označena jako „podobná“ rozmnoženině vytvořené pomocí fotografické techniky. Podle mého názoru musí být účinky, které jsou podobné účinkům fotografické techniky považovány za takové, které jsou podobné účinkům techniky vnímané jako celek; musí existovat vnímatelná rozmnoženina něčeho, co je vnímatelné ve fyzickém světě. Kromě jasného znění vlastního ustanovení je pojem kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem zřejmý z použití slova „reprografie“ v bodě 37 odůvodnění a v *travaux préparatoires*⁴⁴ a je potvrzen skutečností, že odkazy na digitální kopírování jsou omezeny na oblast soukromého rozmnožování [v bodě 38 a prostřednictvím zmínky o „technologických prostředcích“ v čl. 5 odst. 2 písm. b)].

70. Jeví se, že společnost VG Wort je znepokojena tím, že velkoobjemové kopírování digitálních materiálů chráněných autorským právem by nemuselo podléhat poplatku určenému k poskytnutí spravedlivé odměny pro autory, pokud by byl čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice vykládán tak, že se vztahuje pouze na kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem. Je pravda, že podle výkladu, který obhajují, kopírování s digitálním zdrojem a analogovým výstupem nevede k povinnosti

43 — Viz bod 9 výše.

44 — Zelená kniha o právu autorském a právech s ním souvisejících v informační společnosti (COM(95) 382 final), návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (COM(97) 628 final) (viz rovněž poznámka pod čarou 42 výše), pozměněný návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (COM(99) 250 final).

poskytnout spravedlivou odměnu, pokud není prováděno fyzickou osobou pro soukromé a nekomerční účely ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b). Je to proto, že takové kopírování nespadá do působnosti výjimky nebo omezení stanovených v souladu s touto směrnicí. Musí tedy být předmětem buď sjednané odměny nebo řízení k získání náhrady škody v rámci výhradního práva na rozmnožování, které je obecným pravidlem podle směrnice. To se zdá odůvodněné, pokud se vezme v úvahu, že se působnost čl. 5 odst. 2 písm. a), pokud se nepřekrývá s působností jiné přípustné výjimky nebo omezení práva na rozmnožování, omezuje v podstatě na rozmnoženiny pro jiné účely než soukromé kopírování nebo využití ve veřejném zájmu – jeho konkrétní působnost se tedy bude pravděpodobně omezovat na rozmnoženiny pro účely, které jsou přímo či nepřímo komerční. Naproti tomu se při nezbytně přísném a dokonce restriktivním výkladu nezdá být odůvodněné zbavovat autory jejich výhradního práva na rozmnožování, pokud jde o významnou část rozmnožování prováděného k dosažení těchto cílů.

71. Doposud jsem dospěla k názoru, že čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice musí být vykládán jako omezený na kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem s vyloučením kopírování digitálního zdroje s analogovým výstupem. Zvážila jsem však také to, že pojem kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem nelze vymezit tak úzce, aby byly vyloučeny metody, které zahrnují prostřední digitální fázi – například pokud je naskenovaný dokument uložen v počítači nebo digitálně vyfotografovaný dokument je přenesen do počítače pomocí paměťové karty před tiskem na připojené tiskárně – jinými slovy kopírování analogového zdroje s digitální prostřední fází a analogovým výstupem.

72. V takovém případě se zdá nezbytné odlišit posledně uvedenou kategorii (která je podle mého názoru zahrnuta do definice v čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice) od jednoduchého kopírování digitálního zdroje s analogovým výstupem (které do ní podle mého názoru zahrnuto není). Digitální dokumenty odvozené z analogového originálu mohou být uloženy v počítači a následně vytištěny za okolností, které jsou vzdáleny tomu, co lze obecně považovat za reprografii – například když je skenovaný originál jednou osobou odeslán na webové stránky a následně stažen do počítače jiného uživatele. Tyto okolnosti podle mého názoru nespádají do definice v čl. 5 odst. 2 písm. a), ačkoli proces jako celek může být považován za kopírování analogového zdroje s digitální prostřední fází a analogovým výstupem. Pokud by byly chápány tímto způsobem, hrozilo by opět nebezpečí, že první podmínka třístupňového testu v čl. 5 odst. 5 by nebyla splněna, protože definice by byla příliš obecná, aby ji bylo možné považovat za omezenou na „určité zvláštní případy“.

73. Za účelem nezbytného rozlišení není vhodné spoléhat na kritérium „krátkodobých nebo příležitostných“ úkonů rozmnožení použité v čl. 5 odst. 1 směrnice, protože je zřejmé, že uložení digitálního obrazu na pevný disk nebo jiné paměťové zařízení, které sice může být pouze prostřední fází mezi vstupem (skenováním nebo fotografováním) a výstupem (tiskem), nelze popsat jako „krátkodobé“⁴⁵.

74. Proto mám za to, že rozsah působnosti výjimky nebo omezení přípustný podle čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice, přestože se vztahuje na situace, při nichž rozmnožování analogového zdroje s analogovým výstupem zahrnuje digitální prostřední fázi, by měl být vykládán tak, že vylučuje situace, v nichž proces jako celek není prováděn stejnou osobou ani jako jedna operace.

Třetí otázka: rozmnožování využívající sestavy přístrojů

75. Pokud, jak se domnívám, patří mezi rozmnoženiny, na které se vztahuje daná definice ty, které byly vytvořeny pomocí tiskárny nebo počítače, může být vybírán poplatek za účelem poskytnutí spravedlivé odměny – s ohledem na zásadu rovného zacházení – od výrobců, dovozců a prodejců nikoli tiskáren nebo počítačů, ale jednoho nebo více zařízení v sestavě zařízení, která vytvářejí příslušné rozmnoženiny?

45 — Viz rovněž rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, Sb. rozh. s. I-6569, bod 64).

76. Třetí otázka vnitrostátního soudu je formálně formulována tak, aby byla položena pouze v případě, že druhá otázka – která se týká pouze čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice – bude zodpovězena kladně. Týká se však všech případů, v nichž se členský stát rozhodl podle čl. 5 odst. 2 nebo 3 uplatnit výjimku nebo omezení práva na rozmnožování se spravedlivou odměnou pro nositele práv. Jak jsem však uvedla⁴⁶, příslušný vnitrostátní poplatek platí zcela v mezích stanovených čl. 5 odst. 2 písm. a) a může být uplatněn mimo meze stanovené v jiných pododstavcích. V důsledku toho je s cílem zajistit uplatnění, které je jednak vnitřně jednotné a jednak v souladu se směrnicí, nutné poskytnout odpověď především na základě čl. 5 odst. 2 písm. a).

77. Základní otázka pro vnitrostátní soud tkví v tom, zda je – jak tvrdí dodavatelé – předchozí judikatura Bundesgerichtshof v tom smyslu, že v případě kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem pomocí sestavy zařízení (například skeneru, počítače a tiskárny) by měl být poplatek vybírán pouze za zařízení, které je schopno vytvořit obraz původního dokumentu (v tomto případě skener), slučitelná se směrnicí, nebo zda – jak tvrdí VG Wort – by měl být poplatek rozložen mezi všechna zařízení v sestavě podle rozsahu, ve kterém jsou používána. Bundesgerichtshof se obává, že poplatek za všechna zařízení by porušoval zásadu rovného zacházení, a to zejména proto, že je těžké určit rozsah, ve kterém jsou osobní počítače a tiskárny používány při analogovém kopírování. VG Wort se naopak domnívá, že toto určení není obtížné a že zavedení poplatků za skenery a současné vyloučení počítačů a tiskáren by skenery neúnosně zdražilo, zatímco vytváření rozmnoženin z digitálních zdrojů by bylo umožněno bez jakéhokoliv příspěvku na spravedlivou odměnu pro autory.

78. Ve věci Padawan⁴⁷ Soudní dvůr v souvislosti s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice připustil, že členské státy mají širokou diskreční pravomoc při určování výše spravedlivé odměny; že tato odměna je v zásadě určena autorům, kteří utrpěli újmu zavedením výjimky pro soukromé rozmnožování, od osob, které vytvářejí rozmnoženiny podle této výjimky; ale že je oprávněné vybírat poplatek za tímto účelem od osob, které vytvářejí rozmnoženiny pro jiné osoby, nebo které jim zpřístupní vybavení, zařízení nebo nosiče, aby tak činily, na základě toho, že poplatek může být přenesen do účtované ceny. Pokud tyto zásady platí v souvislosti s čl. 5 odst. 2 písm. b), musí podle mého názoru platit i v situacích, kterých se týká s čl. 5 odst. 2 písm. a).

79. Soudní dvůr však dále rozhodl, že nerozdílné uplatňování poplatku za soukromé rozmnožování, zejména ve vztahu k digitálnímu rozmnožovacímu vybavení, zařízení a nosičům, které nejsou k dispozici pro soukromé uživatele a jsou jasně vyhrazeny pro jiné použití, než je soukromé rozmnožování, není slučitelné s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice, ačkoli tam, kde je předmětné zařízení zpřístupněno fyzickým osobám pro soukromé účely, je zbytečné prokazovat, že tyto osoby ve skutečnosti vytvořily pomocí tohoto zařízení soukromé rozmnoženiny, a proto skutečně způsobily újmu autorovi chráněného díla⁴⁸. V důsledku toho může být uvalen poplatek na vybavení, zařízení nebo nosiče nikoli na základě skutečného využití pro rozmnožování chráněných materiálů, ale na základě potenciálního využití, a musí být vyloučen tam, kde je takové využití vyloučeno. Opět se zdá, že totéž musí platit v situacích týkajících se analogového kopírování v rámci působnosti čl. 5 odst. 2 písm. a).

80. Proto by s přihlédnutím k odpovědi, kterou navrhuji na druhou otázku, mělo být v zásadě oprávněné účtovat poplatek za výrobu, dovoz nebo prodej nikoli pouze zařízení, jako jsou fotokopírky a AIO, která mohou sama o sobě vytvářet analogové kopie z analogového zdroje, ale rovněž zařízení, která lze použít při společném zapojení v sestavě, avšak nikoli samostatně, k vytváření takových kopií.

46 — Viz body 41 a 42 výše.

47 — Body 38 až 50; viz rovněž rozsudek Stichting de Thuiskopie (citovaný v poznámce pod čarou 11, body 18 až 29).

48 — Rozsudek Padawan, body 51 až 59.

81. V rozsahu, ve kterém je takový poplatek účtován podle směrnice, a tudíž na základě uplatnění práva EU, musí členské státy respektovat obecné zásady tohoto práva při uplatňování možností, které mají k dispozici⁴⁹.

82. Tam, kde existuje poplatek ve vztahu k sestavě zařízení, se zdá být v rozporu se zásadou rovného zacházení nebo přiměřenosti – nebo dokonce s jakýmkoliv pojetím spravedlivé odměny nebo spravedlivé rovnováhy mezi nositeli práv a uživateli⁵⁰ – aby každá součást sestavy podléhala stejnému poplatku jako samostatné zařízení, například fotokopírka. Takový přístup by znamenal, že uživatel by mohl být povinen platit velmi proměnlivé příspěvky na spravedlivou odměnu v závislosti na výběru zařízení, což se nezdá být „spravedlivé“, ale což by pravděpodobně mohlo narušit hospodářskou soutěž mezi dodavateli různých zařízení.

83. Přístup společnosti VG Wort spočívající v rozdělení poplatku mezi zařízení tedy není na první pohled v rozporu s touto směrnicí. Na první pohled se však nejeví být v rozporu se směrnicí ani poplatky vztahující se pouze na jedno zařízení v sestavě. Avšak situace je složitější, a to zejména při zohlednění zásady rovného zacházení, na kterou odkazuje Bundesgerichtshof.

84. Zprvce statistické údaje o průměrném rozsahu, v jakém jsou fotokopírky a zařízení AIO používány k rozmnožování chráněného materiálu, lze nepochybně získat, a pouze na základě těchto údajů lze vypočítat jakýkoli poplatek (nebo alespoň jakýkoli poplatek takového druhu, jaký byl uveden ve věci Padawan) za tato zařízení, který je určen k poskytnutí spravedlivé odměny pro autory. Je však nutné zvážit, zda lze tyto údaje extrapolovat na sestavu zařízení, například skener, počítač a tiskárnu. Nejeví se jako pravděpodobné, že by taková sestava byla primárně určena pro kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem, pro které jsou fotokopírky a zařízení AIO mnohem vhodnější. Pokud je k tomuto účelu vůbec používána, jeví se toto využití jako omezené na konkrétní působnost článku čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice, nikoli čl. 5 odst. 2 písm. a), jelikož jiné osoby než fyzické osoby, nebo ty, které vytvářejí kopie pro účely, které nejsou soukromé a nekomerční, by pravděpodobně zvolily méně komplikované metody kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem – jinými slovy fotokopírování, případně nějaký druh ofsetového tisku. Z hlediska skutečného (chápaného jako statisticky průměrného) využití pro takové kopírování se tedy zdá být obtížné přirovnat sestavu tří zařízení, kdy každé provádí část procesu, k jedinému zařízení, které provádí celý proces.

85. Zadruhé, jakkoli lze skener, osobní počítač a tiskárnu použít společně k vytvoření analogové kopie z analogového zdroje, není nutné, aby vstupním zařízením byl skener. Digitální fotoaparáty včetně těch, které se nacházejí na jiném zařízení, mohou být také použity k tomuto účelu. Pokud má být poplatek vybírán u skenerů (bez ohledu na to, zda v poměru k jejich podílu na funkci v sestavě nebo jinak), neměl by být vybírán také u rovnocenných vstupních zařízení?

86. Zatřetí sestava tří zařízení, na kterou se Bundesgerichtshof táže, může být také považována (a bude tak i pravděpodobně používána) za dva páry zařízení – skeneru a počítače, počítače a tiskárny – přičemž každý z těchto párů vytváří kopie, které nejsou z analogového zdroje s analogovým výstupem, a proto v souladu s mnou navrhovanou odpovědí na druhou otázku nespádají do působnosti čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice. V rozsahu, ve kterém takové použití spadá do působnosti jiných výjimek v čl. 5 odst. 2 nebo 3, je zřejmé, že poplatek za účelem poskytnutí spravedlivé odměny může být odůvodněn – liší se však od poplatku za účelem poskytnutí spravedlivé odměny za kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem (rozmnožování pomocí fotokopírování nebo procesu s podobnými účinky podle podmínek UrhG).

49 — Viz např. rozsudek ze dne 29. ledna 2008, Promusicae (C-275/06, Sb. rozh. s. I-271, bod 68).

50 — Viz bod 31 odůvodnění směrnice.

87. Za čtvrté ve vztahu ke konkrétnímu použití poplatku popsánému v příloze II UrhG není jasné, jak snadno lze kritéria počtu kopií za minutu a dostupnosti barevného tisku použít na sestavu zařízení, ať již bude poplatek rozložen na sestavu nebo použit na jedno zařízení, pokud ovšem v tomto druhém případě není tímto zařízením tiskárna.

88. Proto při zodpovězení otázky v původním řízení vyvstává řada potíží. Pramení především z překrývající se povahy výjimek v čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice společně s tím, jak předmětný německý poplatek nejasně pokrývá řadu těchto výjimek. Ukazují však také na určité pnutí v přístupu Soudního dvora ve věci Padawan, které nemuselo být v rámci tohoto případu bezprostředně patrné.

89. V tomto rozsudku měl Soudní dvůr v zásadě za to, že existuje i) nezbytný vztah mezi úkonem kopírování a odpovědností za financování spravedlivé odměny pro nositele práv, ii) předpoklad, že zařízení, která mohou být použita ke kopírování, jsou takto použita, a iii) zákaz použití poplatku za zařízení, která jasně nespádají do oblasti působnosti dané výjimky povolené směrnicí⁵¹.

90. Domnívám se, že dospět k tomuto názoru a zastávat jej v souvislosti s věcí Padawan bylo snazší než v řízení v projednávaných věcech. Věc Padawan se týkala konkrétně pouze výjimky pro soukromé rozmnožování podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice a pouze předmětů určených hlavně pro kopírování, které by mohly spadat do působnosti této výjimky. Základem sporu v rámci původního řízení a odůvodnění Soudního dvora v reakci na položené otázky byl předpoklad (za daných okolností nepochybně oprávněný) jasného rozlišení mezi soukromým rozmnožováním, které odpovídá definici v čl. 5 odst. 2 písm. b), a profesionálním rozmnožováním, které do její působnosti nespadá. Projednávané věci se však týkají poplatku určeného k financování spravedlivé odměny v případě široké škály volně se překrývajících výjimek, z nichž mnohé mohou zasahovat nad rámec definice v čl. 5 odst. 2 písm. b), ale všechny musí spadat do působnosti definice v čl. 5 odst. 2 písm. a). Kromě toho se uplatnění tohoto poplatku požaduje u zařízení, jejichž určené a skutečné použití běžně přesahuje rozsah stanovený předmětnou výjimkou a která jsou často používána v různých konfiguracích, které spadají výlučně mimo společnou překrývající se oblast a v době, kdy je zařízení zakoupeno, neexistuje jasný způsob určení, k jakému účelu bude použito.

91. Pokud má být přístup zvolený ve věci Padawan zachován jako celek, domnívám se, že je nutné, aby se omezil na vnitrostátní výjimky, které spadají výlučně do působnosti definice v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice, a na poplatky za zařízení nebo nosiče, které lze rozlišit podle jejich použití pro soukromé, nebo jiné než soukromé rozmnožování. S ohledem na poplatky ve zde projednávaných věcech se domnívám, že je žádoucí více diferencovaný přístup, který případně dává větší volnost členským státům.

92. Přikláním se k souhlasu s Komisí a společností Kyocera v tom, že zatímco spravedlivá odměna ve smyslu směrnice je nepochybně určena k nahrazení újmy způsobené kopírováním, nad kterým jsou nositelé práv zbaveni kontroly v důsledku výjimky nebo omezení práva na kopírování, neobsahuje směrnice žádný požadavek, aby výše odměny byla financována vždy těmi, kteří předmětné kopírování provádějí. Takové financování není samozřejmě v žádném případě vyloučeno, avšak to, zda je nejvhodnějším přístupem, může záviset na okolnostech každé výjimky nebo omezení. A tam, kde je tento přístup vhodný, může to, zda je nejvhodnějším prostředkem k dosažení tohoto cíle poplatek z kopírovacích zařízení nebo nosičů, rovněž záležet na okolnostech. Například poplatek za prázdné disky DVD může být vhodný pro účel poskytování spravedlivé odměny za soukromé rozmnožování filmů, zatímco poplatek za prázdný papír může být méně vhodný než poplatek za kopírky v souvislosti s výjimkou týkající se fotokopírování. V případě dalších výjimek – například citování pro takové účely, jako je kritika nebo recenze, nebo použití pro účely karikatury, parodie či koláže – nemusí existovat žádný prvek, u kterého by mohly být poplatky účinně uloženy.

51 — Viz body 13 a 14 výše.

93. Ve světle typu obtíží, které jsem popsala výše, mám za to, že je na vnitrostátním soudu, aby přezkoumal poplatek stanovený UrhG podrobněji, než je možné v případě zdejšího soudu. Měl by se zaměřit na způsob, jakým se poplatek vypočítává vzhledem k fotokopírkám, a zjistit, v jakém rozsahu lze tento výpočet přenést na sestavu zařízení, která mohou společně vytvářet srovnatelné kopie, ale žádné z nich tak nemůže činit nezávisle a každé ze zařízení se běžně používá pro jiné účely. Měl by zvážit, zda uplatnění poplatku u takové sestavy zařízení nebo jednotlivých zařízení v rámci sestavy poskytuje spravedlivou rovnováhu práv a zájmů mezi nositeli práv a uživateli. S ohledem na zásadu rovného zacházení, o kterou mu především jde, by měl Bundesgerichtshof podle mého názoru zvážit zejména aspekt rovného zacházení s osobami kupujícími zařízení (včetně jiných zařízení se srovnatelnými funkcemi), a nikoli pouze s dovozci nebo prodejci, jelikož zátěž spojenou s poplatkem nakonec nesou tito kupující.

Čtvrtá otázka 4: technologické prostředky pro boj proti neoprávněnému kopírování

94. Ve vztahu k soukromému rozmnožování čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice vyžaduje, aby nositelé práv získali spravedlivou odměnu, která bere v úvahu použití nebo nepoužití technologických prostředků⁵² na dotčený chráněný materiál. Technologické prostředky jsou určeny k zabránění nebo omezení úkonů nepovolených nositeli práv a jsou považovány za účinné, pokud je použití materiálu řízeno pomocí procesu kontroly přístupu nebo ochrany (např. šifrování nebo kódování) nebo mechanismu kontroly rozmnožování. Je možnost použití těchto prostředků – na rozdíl od jejich skutečného použití – dostačující k tomu, aby podmínky týkající se spravedlivé odměny v čl. 5 odst. 2 písm. b) nebyly uplatnitelné?

95. V souvislosti s vnitrostátními právními předpisy dotčenými v původním řízení je tato otázka relevantní pro výpočet poplatku (na základě určení osob, které mají nárok na spravedlivou odměnu)⁵³.

96. Chci však znovu zdůraznit, že tato ustanovení se vztahují na poplatek uplatněný v případě úkonů rozmnožování, které spadají jak do rozsahu, tak mimo rozsah výjimky pro soukromé kopírování v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice, který sám vyžaduje, aby použití nebo nepoužití technologických prostředků bylo vzato v úvahu. Kromě toho jsou dotčené úkony, pokud je moje navrhovaná odpověď na druhou otázku správná, omezeny pouze na kopírování analogového zdroje s analogovým výstupem. Je pravda, že lze přijmout některá opatření, aby takové kopírování bylo obtížné⁵⁴, jsou však obecně využívána pro boj proti padělání úředních dokumentů nebo k zajištění obchodních tajemství, nikoli k ochraně materiálů chráněných autorským právem. Technologické prostředky, kterých se týká směrnice, jsou především takové, které zabraňují nebo omezují rozmnožování z digitálních zdrojů. Jako jeden příklad lze uvést dokument, který je k dispozici pro prohlížení v počítači ve formátu, který brání jakémukoli ukládání nebo tisku bez hesla; uživatelé mohou heslo získat po registraci u nositele práv, pokud souhlasí s určitými podmínkami a zaplatí poplatek.

97. Proto pochybuji, zda je odpověď na čtvrtou otázku relevantní pro poplatek projednávaný v původním řízení. (Nesouhlasím však s argumentem společnosti Fujitsu, že je irelevantní z toho důvodu, že čl. 5 odst. 2 písm. b) se netýká rozmnoženin „na jakémkoliv nosiči“, ale pouze na „zvukových, obrazových nebo audiovizuálních analogových/digitálních záznamových nosičích“, což bylo původní znění návrhu Komise, které bylo Radou pozměněno pouze „s cílem zjednodušit znění“⁵⁵.

52 — V několika vyjádřeních je uvedeno, že německé znění čl. 5 odst. 2 písm. b) se liší: vyžaduje, aby bylo bráno v úvahu, *zda* tyto prostředky *byly použity* („ob technische Maßnahmen [...] angewendet wurden“). Španělské znění je podobné („si se aplican o no“), ale ostatní znění jsou bližší neutrálnější formulaci v angličtině nebo francouzštině.

53 — Bod 35 odůvodnění směrnice uvádí: „Výše spravedlivé odměny by měla brát ohled na míru využití prostředků technologické ochrany uvedených v této směrnici.“

54 — Existence takových prostředků (které zahrnují použití hologramů, vodoznaků a speciálních inkoustů) může vysvětlit odkaz na čl. 5 odst. 2 písm. a) v prvním pododstavci čl. 6 odst. 4 směrnice ve vztahu k ochraně, která musí být poskytnuta před obcházením účinných technologických prostředků.

55 — Viz společný postoj Rady (ES) č. 48/2000 (Úř. věst. 2000, C 344, s. 1, bod 24 odůvodnění Rady).

Směrnice používá slova „na jakémkoliv nosiči“ a nemůže být vykládána v rozporu s jejich jasným významem. Papír je v každém případě „vizuální analogový záznamový nosič“, i když málokdo by jej takto za normálních okolností popsal.) Přes své pochybnosti se budu zabývat otázkou, jak byla položena.

98. S výjimkou argumentu společnosti Fujitsu, že otázka je irelevantní, tvoří navrhované odpovědi tři hlavní skupiny. Hewlett Packard, Kyocera, Litva, Nizozemsko a Spojené království jsou toho názoru, že pouhá možnost použití „technologických prostředků“ na ochranu díla je dostatečná, aby vyloučila jakýkoli požadavek na poskytnutí spravedlivé odměny za rozmnoženiny díla; Irsko je obecně stejného názoru, ale obhajuje přístup na základě posouzení jednotlivých případů. Naopak VG Wort, Německo, Polsko a Komise mají za to, že tento účinek má mít pouze skutečné použití těchto opatření. Španělsko a Finsko naopak mají za to, že směrnice není dostatečně jednoznačná a že problém má být vyřešen na úrovni členských států. (Všechny strany se však zjevně shodují v tom, že pokud jsou účinné technologické prostředky skutečně použity, nevzniká žádný nárok na spravedlivou odměnu.)

99. Argumenty na podporu prvního názoru významně staví na bodech 35 a 39 odůvodnění směrnice, které se vztahují na nutnost vzít v úvahu „míru využití prostředků technologické ochrany“ a technologický vývoj, „[p]okud jsou k dispozici účinná opatření pro technologickou ochranu“. Upozorňují rovněž na to, že nositelé práv by v případě, že by mohli nárokovat odměnu pouze na základě toho, že se rozhodli taková opatření nepoužít, nebyli motivováni k ochraně či jinému uplatňování svých práv duševního vlastnictví v souladu s hlavním cílem směrnice, ale mohli by pouze spoléhat na obecné poplatky s cílem získat odměnu, která by případně nemusela souviset se skutečnou poptávkou po jejich materiálu. Několik účastníků řízení odkazuje na návrh pracovního dokumentu útvarů Komise⁵⁶, který tento názor podporuje. Rovněž zdůrazňují prohlášení Soudního dvora ve věci Padawan⁵⁷, že cílem spravedlivé odměny má být náhrada újmy způsobené autorovi a na tomto základě musí být vypočítána; pokud nositel práv dá digitální kopii svého díla k dispozici a neusiluje o její ochranu před kopírováním pomocí technologických prostředků, nelze tvrdit, že utrpěl újmu, pokud je dílo kopírováno.

100. Ti, kteří dávají přednost opačnému názoru, poukazují zejména na jasné použití slov „použití nebo nepoužití“⁵⁸ v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice a odkaz na „účinné“ technologické prostředky v čl. 6 odst. 3, což obojí vylučuje zohlednění pouhé možnosti použití technických prostředků.

101. Chápu přitažlivost přístupu, podle kterého by se měl nositel práv, který umožní veřejný přístup ke svému dílu, ale nepoužije dostupné prostředky ke kontrole kopírování v souladu se svým právem na rozmnožování, které je primárním právem v systému směrnice, vzdát nároku na spravedlivou odměnu, který je sekundárním právem, pokud dojde k soukromému rozmnožování. Úkolem Soudního dvora však není rozhodnout pro nebo proti takovému přístupu, ale vyložit stanovené podmínky směrnice.

102. Znění čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice nezmiňuje žádné kritérium dostupnosti nebo nedostupnosti technologických prostředků: ustanovení se týká výslovně a výhradně jejich použití nebo nepoužití (nebo toho, zda jsou či nejsou použity). A pokud má přihlídnutí k použití těchto prostředků na materiály chráněné autorským právem zvláštní účinek, pokud jde o nárok nositele na spravedlivou odměnu, pak přihlídnutí k jejich nepoužití (z jakéhokoli důvodu) nemůže mít stejný účinek, pokud má poslední věta čl. 5 odst. 2 písm. b) dávat smysl.

56 — *Fair compensation for private copying in a converging environment (Spravedlivá odměna za soukromé rozmnožování v konvergujícím prostředí)*, prosinec 2006, dokument, který vytvořila společnost Fujitsu, s. 60 a 61.

57 — Rozsudek již citovaný v poznámce pod čarou 11, body 40 a 42. (Anglické znění rozsudku používá v bodě 40 výraz „recompense“ za způsobenou újmu, což podle mě neodpovídá francouzskému výrazu „contrepartie“ ani španělskému výrazu „contrapartida“.)

58 — Viz rovněž poznámka pod čarou 52 výše; zdá se, že německé znění mnohem více podporuje tento názor.

103. Připouštím, že v odůvodnění směrnice jsou určité náznaky, které by mohly podporovat odlišný názor. Výraz „míra využití“ v bodě 35 však nemohu chápat tak, že znamená jakékoli důsledky, pokud jsou prostředky k dispozici, ale nejsou použity. Bod 39 odůvodnění hovoří o dostupnosti. Stanoví: „Pokud jsou k dispozici účinná opatření pro technologickou ochranu, měly by členské státy při uplatňování výjimky nebo omezení pro soukromé rozmnožování brát patřičný ohled na technologický a hospodářský rozvoj, a to zejména ve vztahu k soukromému digitálnímu rozmnožování a systémům odměn.“ To je však podle mého názoru stále vzdáleno tvrzení, že spravedlivá odměna musí být vyloučena, pokud jsou opatření k dispozici, ale nejsou použita. Nemohu rovněž najít jinde ve směrnici ani v rámci *travaux préparatoires* žádný náznak toho, že byl tento výsledek záměrem. Na závěr se nedomnívám, že je vhodné spoléhat na pracovní dokument útvarů Komise, který zjevně nepokročil dále než do fáze návrhu a který jasně nepředstavuje názory Komise, jak byly předneseny Soudnímu dvoru.

104. Nejsem však ani přesvědčena, že směrnice vyžaduje, aby byla stanovena spravedlivá odměna ve všech členských státech, ve kterých nositelé práv nezabránili nebo neomezili neoprávněné rozmnožování pomocí prostředků, které mají k dispozici. Slova „spravedlivou odměnu, která [...] bere ohled na [...] nepoužití technologických prostředků“, mohou rovněž zahrnovat možnost, že nepoužití dostupných prostředků nevede nutně ke spravedlivé odměně. Znění bodu 39 odůvodnění umožňuje zahrnutí této možnosti stejnou, ne-li větší měrou. Dále poznamenávám, že tento bod odůvodnění nečiní (zatímco například bod 35 odůvodnění ano) obecné prohlášení k obsahu směrnice, ale naopak stanoví, že by „členské státy [...] [měly] brát patřičný ohled“. Toto znění je obvyklé pro body odůvodnění, které se týkají prostoru pro uvážení, který mají členské státy k dispozici⁵⁹. Vzhledem k tomu, že otázkou je zde v podstatě rozhodnutí v rámci určité politiky, a to rozhodnutí, které není ve směrnici jasně stanoveno, mám za to, že správný výklad je, že čl. 5 odst. 2 písm. b) umožňuje členským státům rozhodnout, zda a do jaké míry bude spravedlivá odměna stanovena, pokud jsou technologické prostředky nositelům práv k dispozici, ale tito je nepoužijí.

Pátá otázka: spravedlivá odměna v případě povolení kopírování

105. Pokud členský stát stanovil výjimku nebo omezení práva na rozmnožování s nárokem (povinným nebo volitelným) na spravedlivou odměnu, lze tento nárok uplatnit, pokud nositelé práv výslovně nebo implicitně povolili rozmnožování svých děl?

106. Tato otázka je opět relevantní pro výpočet poplatku v závislosti na určení těch, kteří mají nárok na spravedlivou odměnu. Vzniká rovněž zásadní otázka týkající se vztahu mezi základním právem povolit nebo zakázat rozmnožování a souvisejícím právem sjednávat odměnu za kopírování nebo požadovat náhradu škody na jedné straně a výjimkami, které mohou být stanoveny vnitrostátním právem, s tím souvisejícím nárokem na spravedlivou odměnu na straně druhé.

107. Bundesgerichtshof poukazuje na to, že rozsudek ve věci *Padawan*⁶⁰ zdůrazňuje souvislost mezi odměnou a újmou způsobenou nositelům práv rozmnožováním jejich děl, ale že k žádné újmě nositele práv nedochází, pokud je jeho dílo rozmnožováno s jeho povolením. Klání se však k názoru, že výjimka nebo omezení práva na rozmnožování podle čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice zbavuje nositele práv práva povolit nebo zakázat rozmnožování podle článku 2, v systému směrnice by tedy bylo jakékoli povolení bez účinku.

59 — Viz bod 35 výše.

60 — Body 39, 40 a 45.

108. VG Wort, Německo a Polsko v zásadě souhlasí s předběžným stanoviskem Bundesgerichtshof; Komise má podobný, ale poněkud diferencovaný přístup; dodavatelé a všechny zbývající členské státy, které předložily vyjádření, jsou v podstatě toho názoru, že každý nositel práv, který při výkonu svého práva zaručeného článkem 2 směrnice povolí kopírování svého díla (ať výslovně nebo implicitně, za úplaty nebo bezúplatně), ztrácí jakýkoliv nárok na spravedlivou odměnu, která by mu jinak náležela na základě výjimky nebo omezení jeho práva přijatých v souladu s čl. 5 odst. 2 a 3.

109. Zásadní otázku lze formulovat jednoduše. Pokud nositel práv hodlá uplatnit své právo povolit nebo zakázat rozmnožování za okolností, na které se vztahuje výjimka z tohoto práva podle vnitrostátního práva, která z těch dvou možností má přednost: právo na rozmnožování nebo výjimka?

110. Odpověď vypadá rovněž jednoduše, alespoň ve své podstatě. Pokud má osoba právo vyplývající ze zákona, ale toto právo podléhá výjimkám nebo omezením rovněž stanoveným zákonem, nemůže být právo uplatňováno tehdy a do té míry, kdy a jak platí výjimky nebo omezení. Jakýkoli úmysl uplatnit právo nebude mít žádné právní účinky nad rámec účinků stanovených v pravidlech, jimiž se řídí tyto výjimky nebo omezení. Jedná se o naprosto stejnou situaci jako mezi právem na rozmnožování, které musí členské státy stanovit podle článku 2 směrnice, a výjimkou nebo omezením, které mohou stanovit podle čl. 5 odst. 2 nebo 3, pokud je stanoví pro právo na rozmnožování.

111. Například pokud členský stát stanoví jednoduchou výjimku z práva na rozmnožování bez ustanovení spravedlivé odměny v případě, kdy jsou fotokopie vytvářeny ve školách a používají se pro účely výuky (protože je oprávněn tak učinit podle čl. 5 odst. 2 písm. c) směrnice), pak nemají nositelé práv ve věci možnost zasáhnout. Nemohou zakázat kopírování fotografickým postupem a jakékoli povolení, které mohou zamýšlet udělit, je zbytečné a bez právního účinku. Tato situace se nemůže změnit, pokud se členský stát namísto toho rozhodne uplatnit stejnou výjimku, ale s nárokem na spravedlivou odměnu. Jediný rozdíl je v tom, že nositelé práv budou mít nárok na tuto odměnu za jakýchkoli podmínek stanovených ve vnitrostátním právu. Situace se nebude lišit ani v případech [jako v čl. 5 odst. 2 písm. a) a b)], kdy členský stát nemá jinou možnost než stanovit spravedlivou odměnu.

112. Řečeno ještě jiným způsobem, v případě, že členský stát stanoví v souladu s čl. 5 odst. 2 nebo 3 směrnice výjimku z práva na rozmnožování stanoveného v souladu s článkem 2, nemohou nositelé práv toto právo v zásadě znovu uplatnit a získat přednost před výjimkou.

113. Takový musí být podle mého názoru základní přístup a přinejmenším výchozí bod pro odpověď na pátou otázku. Bude nicméně vhodné tento přístup určit blíže ve světle jednoho nebo více dalších argumentů, které byly předloženy.

114. Zprvė Fujitsu a Hewlett Packard argumentují, že výklad Bundesgerichtshof je v rozporu s právem na vlastnictví zaručeným článkem 17 Listiny základních práv⁶¹ v tom, že brání nositelům práv poskytovat bezplatné licence ke kopírování jejich děl. S tímto právem je skutečně v rozporu, avšak tento rozpor je podle mého názoru jednoznačně povolen druhou větou čl. 17 odst. 1 Listiny, jelikož je ve „veřejné[m] zájmu, v případech a za podmínek, které stanoví zákon,“ a je zaplácena spravedlivá odměna.

115. Zadruhé dodavatelé a některé členské státy předložili argumenty týkající se některých prohlášení v rozsudku Padawan. V bodě 39 tohoto rozsudku Soudní dvůr uvedl, že účelem spravedlivé odměny je poskytnout náhradu autorům za užití jejich chráněných děl *bez jejich svolení*; v bodě 40 potvrdil, že spravedlivá odměna má souvislost s újmou, která autorovi vznikla v důsledku rozmnožení jeho chráněného díla pro soukromé užití *bez jeho svolení*; a v bodě 45, že osobou, která způsobila újmu nositeli výlučného práva na rozmnožování, je osoba, která pro soukromé užití pořízuje takovou

61 — Viz poznámka pod čarou 33 výše.

rozmnoženinu chráněného díla, *aniž uvedené nositele práv předem požádala o svolení*. V důsledku toho je tvrzeno, že spravedlivá odměna nemůže být na místě, pokud bylo povolení uděleno, ať bezúplatně nebo za úplatu. V žádném takovém případě tedy nemůže vzniknout škoda ani nemůže mít nositel práv nárok na jakoukoli (další) odměnu, která by v žádném případě nemohla být „spravedlivá“.

116. Nejsem přesvědčena o tom, že uvedené pasáže by měly být nutně vykládány navrhovaným způsobem. V bodě 2 výroku rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že spravedlivá odměna bude vypočtena na základě kritéria újmy způsobené autorům chráněných děl *v důsledku zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování*. Právě takto vnímám předchozí odkazy na absenci udělení povolení. Povolení nemůže být uděleno, protože právo je udělit nebo odmítnout bylo nositeli práv odňato a právě v souvislosti s tímto odnětím je nárokována spravedlivá odměna.

117. Zatřetí a to je důležitější, je však věnována pozornost několika částem odůvodnění směrnice. Bod 30 odůvodnění stanoví: „Aniž jsou dotčeny příslušné vnitrostátní právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících, mohou být práva uvedená v této směrnici převedena, postoupena nebo mohou podléhat udělení smluvních licencí.“ K výjimkám a omezením obsahuje bod 35 odůvodnění následující větu: „V případech, kdy nositelé práv již získali platbu v jiné formě, například jako součást licenčního poplatku, nemusí přicházet žádná zvláštní nebo samostatná platba v úvahu.“ Podle bodu 44 odůvodnění „výjimky a omezení nesmí být uplatňovány způsobem, který [...] je v rozporu s běžným způsobem užití jeho díla nebo jiného předmětu ochrany“. Bod 45 odůvodnění stanoví: „Výjimky a omezení uvedené v čl. 5 odst. 2, 3 a 4 by však neměly bránit vymezení smluvních vztahů navržených k zajištění spravedlivé odměny pro nositele práv, pokud to povolují vnitrostátní právní předpisy.“ Pokud jde o používání technologických prostředků určených k zabránění nebo omezení kopírování, bod 51 odůvodnění stanoví: „Členské státy by měly podporovat dobrovolná opatření přijatá nositeli práv včetně uzavírání a provádění dohod mezi nositeli práv a jinými dotčenými stranami, aby umožnily dosažení cílů určitých výjimek nebo omezení stanovených ve vnitrostátních právních předpisech v souladu s touto směrnicí.“ A bod 52 odůvodnění dodává: „Při uplatňování výjimek nebo omezení týkajících se soukromého rozmnožování podle čl. 5 odst. 2 písm. b) by členské státy měly taktéž podporovat používání dobrovolných opatření, aby umožnily dosažení cílů takových výjimek nebo omezení.“

118. Článek 5 odst. 5 směrnice dále stanoví, že výjimky a omezení stanovené zejména v čl. 5 odst. 2 a 3 mohou být použity pouze „ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv“⁶². Článek 6 odst. 4 ve vztahu k technologickým prostředkům určeným k zabránění nebo omezení kopírování a v souvislosti s výjimkami nebo omezeními stanovenými v souladu s čl. 5 odst. 2 písm. a), c), d) nebo e) nebo odst. 3 písm. a), b) nebo e) zmiňuje „[d]obrovolná opatření přijatá nositeli práv včetně dohod mezi nositeli práv a jinými dotčenými stranami“.

119. S přihlédnutím k těmto odůvodněním a ustanovením se zdá nezbytné do určité míry upravit základní přístup. Ačkoli nejsem toho názoru, že bod 30 odůvodnění se má týkat výjimek a omezení stanovených podle směrnice, bylo zřejmým úmyslem zákonodárce poskytnout možnost smluvních ujednání, která budou existovat společně s těmito výjimkami nebo omezeními. Hranice této společné existence však nejsou jasně definovány, a nejsou dokonce ani obecně uvedeny. Členské státy tedy musí mít podle mého názoru určitý prostor pro výklad.

120. Tento prostor musí mít nicméně určité hranice a mám za to, že přístup Komise je správný, zejména s ohledem na základní zásady, které jsem určila jako výchozí bod pro posouzení. Tento přístup je v zásadě následující. Veškeré přijaté výjimky a omezení musí zůstat výjimkami a omezeními. Tam, kde jsou uplatněny, a v mezích jejich uplatnění již nejsou nositelé práv oprávněni povolit nebo zakázat kopírování jinými osobami ani požadovat náhradu za neoprávněné kopírování. Pokud není

62 — Viz bod 9 výše.

požadována nebo stanovena spravedlivá odměna, není třeba uvádět nic dalšího. Avšak tam, kde je spravedlivá odměna stanovena (buď proto, že ji vyžaduje směrnice, nebo proto, že se ji rozhodl stanovit členský stát), mohou členské státy stanovit, že nositelé práv se mohou buď vzdát jakéhokoli nároku na spravedlivou odměnu, nebo poskytnout svá díla k dispozici pro kopírování podle smluvních ujednání (jako je odpovídající zvýšení základní ceny), což jim umožní získat spravedlivou odměnu za budoucí kopírování osobami, které jejich díla získají.

121. Je zřejmé, že nositelé práv, kteří se rozhodnou pro některý z těchto postupů, nemohou uplatnit žádný nárok na jakoukoli platbu z fondů, které jsou tvořeny z poplatků projednávaných v původním řízení, a poplatek musí být vypočten tak, aby poskytoval spravedlivou odměnu pouze nositelům práv, kteří se pro ně nerozhodli. Platí také, že jakákoli smluvní ujednání mezi nositeli práv a osobami, které žádají o zpřístupnění díla, nesmí ani omezit práva, která pro tyto osoby vyplývají z platných výjimek nebo omezení, ani zahrnovat platby, které překračují „spravedlivou odměnu“ ve smyslu směrnice.

První otázka: použitelnost směrnice z hlediska ratione temporis

122. Je třeba ještě přezkoumat, v jakém rozsahu je výklad směrnice třeba brát v úvahu v období, které je relevantní pro spory v původním řízení.

123. Podle spisu se tato řízení týkají zařízení uvedených na trh v období od 1. ledna 2001 do 31. prosince 2007.

124. Směrnice byla uveřejněna a vstoupila v platnost až dne 22. června 2001. Proto nemá vliv na výklad vnitrostátního práva s ohledem na události, které nastaly před tímto datem.

125. Členské státy měly uvést v účinnost zákony, právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 22. prosince 2002. Zdá se však, že v Německu byl tento proces dokončen až 13. září 2003⁶³.

126. Při uplatnění vnitrostátního práva však musí vnitrostátní soud toto právo v maximálním možném rozsahu vykládat s přihlédnutím ke znění a smyslu předmětné směrnice s cílem dosáhnout výsledků zamýšlených touto směrnicí, a tím dosáhnout souladu se třetím pododstavcem článku 288 SFEU⁶⁴. Tato povinnost však vzniká až tehdy, když lhůta pro provedení směrnice uplyne⁶⁵. Do té doby a od data, k němuž směrnice vstoupila v platnost, se soudy členského státu musejí zdržet v co největším možném rozsahu výkladu vnitrostátního práva, který by mohl vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí po uplynutí lhůty pro její provedení⁶⁶. Dále musí být za patřící do působnosti směrnice považovány nejen vnitrostátní předpisy, jejichž výslovným účelem je provedení této směrnice, ale rovněž od data vstupu v platnost uvedené směrnice vnitrostátní předpisy existující před tímto datem, které mohou zajistit dosažení souladu vnitrostátního práva s touto směrnicí⁶⁷.

127. Proto se každé relevantní ustanovení vnitrostátního práva má vykládat v souladu se směrnicí, pokud jde o celé období následující po 22. prosinci 2002. Pokud jde o období od 22. června 2001 do 22. prosince 2002, nemusí být tímto způsobem vykládáno za předpokladu, že jeho výklad vážně neohrožuje následné dosažení sledovaného cíle – ačkoli neexistuje žádná obecná zásada nebo ustanovení právních předpisů EU, které brání tomu, aby vnitrostátní soud vykládal vnitrostátní právo v souladu se směrnicí před uplynutím lhůty pro její provedení.

63 — Viz poznámka pod čarou 18 výše.

64 — Viz jako příklad z poslední doby rozsudek ze dne 24. května 2012, Amia (C-97/11, bod 28).

65 — Viz rozsudek ze dne 4. července 2006, Adeneler a další (C-212/04, Sb. rozh. s. I-6057, body 113 až 115).

66 — Viz rozsudky Adeneler a další (již citovaný v poznámce pod čarou 65, bod 123), a ze dne 23. dubna 2009, VTB-VAB a Galatea (spojené věci C-261/07 a C-299/07, Sb. rozh. s. I-2949, bod 39).

67 — Viz rozsudek VTB-VAB a Galatea (již citovaný v poznámce pod čarou 66, bod 35).

128. To *mimo jiné* znamená, že pokud členský stát stanovil výjimku nebo omezení práva na rozmnožování podle čl. 5 odst. 2 písm. a) a/nebo b) směrnice, musí zajistit, aby nositelé práv získali spravedlivou odměnu vzhledem k příslušným událostem, které nastaly po 22. prosinci 2002, avšak ne nutně před tímto dnem.

129. Podle čl. 10 odst. 2 je však směrnice platná, aniž jsou dotčeny úkony, ke kterým došlo před tímto dnem, a práva nabytá před tímto dnem. Toto zvláštní pravidlo má zjevně zabránit výkladu vnitrostátního práva v souladu s touto směrnicí, pokud by takový výklad mohl ovlivnit „úkony uzavřené“ před 22. prosincem 2002.

130. Není jednoznačně zřejmé, co „uzavřené úkony“ znamenají, když je spravedlivé odměny dosaženo pomocí poplatku z prodeje zařízení určeného k vytváření rozmnoženin namísto z vytváření rozmnoženin samotných. Velká většina zařízení nabízených na trhu mezi 22. červnem 2001 a 22. prosincem 2002 umožňovala a byla používána k rozmnožování po 22. prosinci 2002⁶⁸.

131. Na jednání odkázala Komise Soudní dvůr na legislativní historii směrnice.

132. V původním i pozměněném návrhu (ani Hospodářský a sociální výbor, ani Parlament se k předmětným ustanovením nevyjádřily) čl. 9 odst. 2 až 4 zní:

„2. Touto směrnicí nejsou dotčena žádná využívání uskutečněná před [dnem uplynutí lhůty k provedení směrnice].

3. Tato směrnice se nedotýká žádných uzavřených smluv ani práv nabytých před datem jejího vstupu v platnost.

4. Bez ohledu na odstavec 3 se bude na smlouvy o využívání děl a jiných předmětů platné ke [dni uplynutí lhůty pro provedení směrnice] vztahovat tato směrnice po pěti letech od vstupu v platnost, pokud jejich platnost neskončí před tímto datem.“

133. V důvodové zprávě připojené k původnímu návrhu je uvedeno:

„2. Odstavec 2 odráží obecnou zásadu, která zajišťuje, že směrnice nemá zpětnou účinnost a nevztahuje se na úkony využívání chráněných děl a jiných předmětů, které nastaly před datem, kdy směrnice musí být provedena [...]

3. Odstavce 3 a 4 [stanovují] jinou obecnou zásadu, podle které smlouvy, které byly uzavřeny, a práva, která byla získána, před tím, než mohlo být přijetí směrnice stranami známo, nejsou tímto ovlivněny, čímž jsou určité ‚staré smlouvy‘ z rozsahu působnosti použití směrnice vyloučeny. [...]“

134. Konečná formulace odráží společný postoj Rady ze dne 28. září 2000, ve kterém se uvádí: „V článku 10 dala Rada přednost sloučení části odst. 3 čl. 9 z pozměněného návrhu Komise s odst. 2 a odstranění zbytku odst. 3 i celého odst. 4, jelikož panovalo přesvědčení, že otázky týkající se výkladu smluv by měly být spíše ponechány na vnitrostátním právu“⁶⁹.

135. Je tedy zřejmé, že úmyslem zákonodárce v čl. 10 odst. 2 bylo, aby směrnice neměla vliv na úkony využívání, v tomto kontextu tedy rozmnožování, provedené před 22. prosincem 2002.

68 — Některá vyjádření uvádějí, že tiskárny a osobní počítače mají obvyklý životní cyklus tři až čtyři roky. Stejný typ úvahy (i když ne nutně stejný obvyklý životní cyklus) se bude vztahovat na poplatky za prázdné záznamové nosiče za účelem poskytnutí spravedlivé odměny za rozmnožování zvukových nebo obrazových materiálů, pokud je poplatek vybírán z prodeje záznamového nosiče před tím, než dojde k rozmnožování.

69 — Bod 51 důvodové zprávy.

136. Kromě toho je třeba vzít v úvahu skutečnost, že Německo zajišťuje takovou odměnu prostřednictvím poplatku za prodej zařízení, která lze používat k rozmnožování po dobu několika let, dále skutečnost, že tento systém používalo už předtím, než směrnice vstoupila v platnost, a konečně judikaturu Soudního dvora, která brání výkladu během lhůty pro provedení, který by mohl po uplynutí lhůty pro provedení vážně ohrozit dosažení sledovaného cíle. Proto se domnívám, že nejlogičtější výkladem je, že směrnice se musí zohlednit od data vstupu v platnost dne 22. června 2001 při výkladu vnitrostátní právní úpravy upravující spravedlivou odměnu, a to takovým způsobem, který zabezpečí, že cíl poskytnutí této odměny, pokud jde o úkony rozmnožování, které se uskutečnily 22. prosince 2002 nebo po tomto datu, nebude vážně ohrožen způsobem, jakým se poplatek určený na financování spravedlivé odměny vybírá za prodej zařízení před posledně uvedeným datem; směrnice se však neuplatní na úkony rozmnožování, které se uskutečnily před 22. prosincem 2002.

Závěry

137. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky položené Bundesgerichtshof takto:

- „– V článku 5 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti je třeba výraz ‚rozmnoženiny na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky‘ vykládat tak, že se vztahuje pouze na rozmnoženiny vytvořené z analogových originálů, jejichž obraz je zaznamenán pomocí optických prostředků. Zahrnuje rozmnoženiny pomocí procesů, jejichž součástí je, jako mezistupeň, uložení digitálního obrazu do počítače nebo paměťového zařízení za předpokladu, že je proces jako celek prováděn jednou osobou nebo se uskutečňuje v rámci jedné operace.
- Pokud členský stát stanovil podle čl. 5 odst. 2 nebo 3 směrnice 2001/29 výjimku nebo omezení práva na rozmnožování stanoveného v článku 2 téže směrnice a pokud je stanovena spravedlivá náhrada za analogové kopírování podle této výjimky nebo omezení prostřednictvím poplatku za zařízení schopná vytvářet takové kopie, měl by vnitrostátní soud, který chce zjistit, zda je tento poplatek v souladu se zásadou rovného zacházení v případech, kdy jsou kopie vytvářeny pomocí sestavy zařízení, která jsou navzájem propojena, posoudit, jak je poplatek vypočítáván s ohledem na kopírky a do jaké míry lze tento výpočet přenést na takovou sestavu zařízení. Měl by zvážit, zda uplatnění poplatku u takové sestavy zařízení nebo jednotlivých zařízení v rámci sestavy poskytuje spravedlivou rovnováhu práv a zájmů mezi nositeli práv a uživateli. Měl by zejména ověřit, zda nedochází k neodůvodněné diskriminaci nejen mezi dovozci nebo prodejci zařízení (včetně jiných zařízení se srovnatelnými funkcemi), ale také mezi kupujícími různých druhů zařízení, kteří nesou konečnou zátěž poplatku.
- Článek 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 umožňuje, aby se členské státy rozhodly, zda a v jakém rozsahu by měla být stanovena spravedlivá odměna, pokud nositelé práv mají k dispozici technologické prostředky, ale nepoužijí je.
- Pokud podle čl. 5 odst. 2 nebo 3 směrnice 2001/29 členský stát stanovil výjimku nebo omezení práva na rozmnožování stanoveného v článku 2 téže směrnice, není již možné, aby dotčení nositelé práv měli jakoukoli kontrolu nad kopírováním svých děl poskytnutím nebo odmítnutím povolení. Při stanovení spravedlivé odměny za těchto okolností však mohou členské státy umožnit nositelům práv buď vzdát se nároku na spravedlivou odměnu, nebo poskytnout díla k dispozici podle smluvních ujednání, která jim umožní získat spravedlivou odměnu za budoucí kopírování. V obou uvedených případech by měl být nárok nositele práv na spravedlivou odměnu považován za vyčerpaný a neměl by být brán v úvahu při výpočtu financování jakéhokoli všeobecného systému spravedlivé odměny.

- Směrnice 2001/29 se musí zohlednit od data jejího vstupu v platnost dne 22. června 2001 při výkladu vnitrostátní právní úpravy upravující spravedlivou odměnu, a to takovým způsobem, který zabezpečí, že cíl poskytnutí této odměny, pokud jde o úkony rozmnožování, které se uskutečnily 22. prosince 2002 nebo po tomto datu, nebude vážně ohrožen způsobem, jakým se poplatek určený na financování spravedlivé odměny vybírá za prodej zařízení před uvedeným datem. Směrnice se však neuplatní na úkony rozmnožování, které se uskutečnily před 22. prosincem 2002.“